

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200163

UNIVERSAL
LIBRARY

SREEMATHI PARINAYAM

(AN ORIGINAL DRAMA IN FIVE ACTS)

BY

M. D. ALASINGARACHARYAR

Kanarese Pandit, Madras Christian College.

VENKATESHWAR & CO.

ANANDA PRESS

Loane Square

MADRAS

[Price As. 10.]

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀಮತೀಪುರಿಣಯನಾಟಕಂ

ಮದರಾಸ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಡಿತರಾದ

ದೇವಶಿಖಾನುಣಿ - ಅಳಸಿಂಗರಾಜಾರ್ಯರಿಂದ

ರಚಿತವಾದುದು.



ಮದ್ರಾಸು.

ಆರ್. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಂದ

ಅನಂದ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

1918

All Rights Reserved.

Price As. 8.]

[ಕ್ರಯ ೮ ಅಣೆ.

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಾಲೇಜುವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಓದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣಕಥೆಯನ್ನು ನಾಟಕರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ತೋರಿ, ಅದರಮೇಲೆ ಒಂದುಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಆ ಕಥೆಯನ್ನು, ಹೀಗೆ ನೂರುಪುಟಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವೆನು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡುಕಡೆಯಲ್ಲಿಮಾತ್ರ, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಶೈಲಿಯು ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಸಣ್ಣಪುಸ್ತಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಹುಡುಕಿನೋಡಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಿಗೆ, ಒಂದೆರಡುಗುಣಾಂಶಗಳು ಸಿಕ್ಕದಿರಲಾರದೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಎಮ್. ಡಿ. ಅಳಸಿಂಗರಾಜಾರ್.

FOREWORD.

By

*B. Rama Rao, M. A., L. L. B., (Senior Translator to the Government of
Madras and Chairman of the Board of Studies in Kanarese,
University of Madras.)*

I write these few lines at the request of the author, more with a view to give a brief history of the origin of this dramatic piece than to introduce to the Kannada reading public, my learned friend, already a familiar figure in the field of Kannada Literature. This excellent play is the outcome of a keen desire on the part of the Kannada members of the Suguna Vilasa Sabha, Madras, who wished to stage a short Kannada drama, specially written for the occasion, on the "Kannada Members' Day" during the annual Dasara celebrations of the Sabha in 1917. Short as it was, the play attracted wide attention and elicited favourable comment when staged, and the author, at the request of some of us, has, after considerable revision and amplification, brought it out in book form. The Kanarese section of the Suguna Vilasa Sabha will, it need hardly be doubted, take the earliest opportunity to put the same on the boards, as a public performance, and regale the Madras Kannada public with a bit of what would remind them of their own "Home, Sweet Home" in this land of their 'exile'.

It is rather strange that, in spite of the fact that the Kannada people have exhibited high histrionic talents

the number of original dramas in Kannada possessing real merit is very small. We have, of course, a large number of translations, both from English and Sanskrit, excellently executed by expert writers, but that is another matter. The publication of the present drama, therefore, cannot but be welcomed by all those interested in the development of Kannada dramatic literature. I may, without fear of contradiction, assert that both in point of language and matter "Simiti Parinayam" is undoubtedly a production of a very high order, and with this brief foreword, I commend the book to the kind patronage of the cultured Kannada public.

Madras. }
July, 1918. }

B. RAMA RAO.

THE ARGUMENT.

ACT I—Indra, king of the gods, surrounded by his courtiers and other invited guests, gives an entertainment with music and dancing, with Manmatha as Master of Ceremonies. In his ecstasy over the success of the function, Indra presents Manmatha with a garland of celestial flowers and bestows upon him high honours. This greatly offends Narada, who reproaches Indra for his conduct—degrading to himself and to the distinguished audience—in showering such honours upon a person of “questionable” character. Indra humbly excuses himself, while Manmatha warmly justifies Indra’s conduct in honouring him. Narada is only chagrined all the more, and the matter ends in a serious and acrimonious quarrel between himself and Manmatha when Narada leaves the assembly praising Ambarisha, to the disadvantage of Indra, and the entertainment so auspiciously begun ends in unpleasantness and sorrow.

ACT II—Parvata, a friend of Narada, who had started a bit late to go to the entertainment, meets a couple of nymphs on the way and learns from them all that had occurred, and hastily goes in search of Narada to hear all the particulars from his own mouth.

King Ambarisha of the solar race, who by severe penance had obtained from Vishnu the mighty Sudarsana Chakra which gave him immunity from all foes and dangers, is seen giving audience surrounded by his courtiers, when the great Rishis, Narada and

Parvata, call on him and compliment him upon his good fortune and the prosperity of his subjects. The king, in thanking them, incidentally mentions that notwithstanding all that happiness, his mind was not quite free from anxiety as his daughter had grown up and he had not yet been able to find a suitable husband for her in spite of his best efforts. Just then a courier comes and invites the king to attend the closing ceremonies of *Vara Lakshmi Vrata* inaugurated by his daughter with a view to obtain a worthy husband. The king invites the two Rishis also to accompany him and they all leave for the place.

ACT III.—In the pleasure garden of King Ambarisha Manmatha is lying in wait making plans to avenge the gross insult offered him by Narada, He sees in the visit of the Rishi to Ambarisha, an opportunity to entangle him in love affairs and thereby bring disgrace upon his high spiritual greatness.

In the pleasure garden attached to the inner palace Princess Srimati, attended by her parents, friends and maids is seen performing the *Vrata* with due formalities. The two Rishis take a leisurely walk in the pleasure garden and feeling enchanted by its beauty become overtaken by an unaccountable and hitherto unknown desire for pleasures of family life. Immediately on reaching the place of worship they feel quite charmed by the transcendental beauty of Srimati and fall in love with her. On an opportunity occurring, Narada asks the king for his daughter's hand, and on the king promising to give him a definite reply the next day, leaves the place. This favourable opportunity Parvata seizes to make the same proposal to the queen. The royal couple is in a dilemma and is afraid of offend-

ing either by giving a refusal. To avoid unpleasantness the king fixes a day for his daughter's *Swayamvara* and invites both the suitors to be present on the occasion and take their chance.

ACT IV.—Narada wishing to outbeat his opponent by a stratagem goes straightway to Vaikuntha (the abode of Lord Vishnu) and begs of the God to grant him a boon, *viz.*, that, at the time of the *Swayamvara*, Parvata should appear like a monkey so that *he* may win the prize. The Lord smiles at the weakness shown by the Rishi, but of course, grants him his request. Soon after, Parvata also calls on the Lord with the same mission and begs that he may be pleased to make Narada look like a bear at the time. The Lord grants this request as well, and both the suitors go away, each exulting at his good fortune and feeling a malicious pleasure at the discomfiture that awaited his opponent.

ACT V.—The appointed day of the *Swayamvara* arrives and both the suitors go to the marriage hall with high expectations. The bride arrives accompanied by her parents and attendants, and on being commanded by her father proceeds to the spot with a garland in her hand, but wonder of wonders! Instead of two human beings, she only sees a bear and a monkey sitting on the seats intended for her suitors, and terror-struck she flies back with a scream to her father. The king is greatly puzzled and looks on helplessly, upon which the two Rishis goad him with reproaches. Fearing untoward consequences the king at last asks his daughter to choose any one of the two, without minding who and what they were. Srimathi, dutiful daughter as she is, obeys the command and offering a solemn prayer to the Lord of the Universe, throws up the garland at random.

resolved to accept the person on whom the garland would fall as her husband. When lo ! the Lord Vishnu in the guise of a young man suddenly makes his appearance and receiving the garland on his neck disappears with the lovely princess. The two suitors, now enraged beyond all bounds, suspect foul-play on the part of the king, and Narada violently kicks the earth, when a fierce-looking spirit (Mâyâ Devatâ) suddenly arises from the bowels of the earth and asks why she was sent for. Narada asks the spirit to attack the king, upon which, with a piercing yell, the spirit advances to fall upon the king. The king, strong in his faith in God, bravely withstands the assault and forces her back by the mighty power of his God-given Sudarsana Disc. The Devata is scared by the flames issuing from the Disc and in abject terror runs back to Narada for protection. The Rishis now realize the greatness of King Ambarisha and beg for his pardon. Ambarisha then offers a heartfelt prayer to the God Vishnu, whereupon the Lord again makes his appearance with his newly-won bride. The Rishis then understand the actual situation and reproaching Vishnu with having tricked them, curse that he should undergo sufferings on account of his wife no less severe than those suffered by themselves. Vishnu explains and justifies his conduct and with a smile tells the Rishis that their curse to him is only a blessing in disguise, and that he had already made up his mind to incarnate himself on the earth in human form—as Sri Ramachandra of the Solar race—with Srimati taking birth as Sita, and making the abduction of Sita an excuse for the destruction of the Rakshasa race, re-establish Dharma in the land.



ಶ್ರೀರಸ್ತು

ಶ್ರೀಮತೀ ಪಾರಿಣಿಯ ನಾಟಕಂ.

(ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ನಾಂದಿ.

ವೃ|| ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಕುಂಕುಮಾಂಕಿತಶಾಲೋದಸ್ಥಲಂ ಸತ್ಕೃಪಾ |
ಲೋಲಂ ಕಾಲನಿಯನ್ರಿತಾಖಿಲಜಗಜ್ಜಾಲಂ ಘನಶ್ಯಾಮಲಂ |
ಬಾಲೇನ್ದು ಪ್ರತಿಮಾನಫಾಲನಮಲಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಂಗಸ್ಥಲೀ |
ಲೀಲಾನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರನೆಮಗೀಗಾಸಂದಸಂದೋಹಮಂ ||

ರಾಗ—ಕೇದಾರ— ರೂಪಕತಾಳ.

(ಭಜನೆ ಸೇಯವೇ ವೋಮನಸ. ಎಂಬಂತೆ)

ಭಜಿಸೆನ್ನೆ ಸದಾ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ | ಸುಜನಾರ್ತಿಹಾರಿಯ || ಪ ||
ಭುಜಗಭೂಷಣಾದಿ ವಿಬುಧ | ಪ್ರಜಿತಪದಸರೋಜನ || ಅ ||
ಕವಟನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿಯ | ವಿಫಲಕೀರ್ತಿಯ | ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯ |
ಅಪರಿವಿತಕೃಪಾಕರನ | ಕಮಲಾಮನೋಹರನ ||
ನಿರುಪಮಗುಣಭೂಷಿತನ | ನಿಖಿಲಜಗದೇಕನಾಥನ |
ನಿರವಧಿ ಮಹಿಮಾಕರನ | ನಿತ್ಯಾನಂದವಿಹಾರನ ||

೦ ||

(ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನೆರಚಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಆಯಾ! ಏನೀಪ್ರಭಾತದ ಸೊಗಸು!

ಕಂ|| ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿಯುದಿಸೆ ತದ್ಧ
ಶ್ವನದಿಂ ವ್ಯಾವೋಹವಡೆದು ತಂತವೊಳಗಿ |
ಪ್ಪನುರಾಗಮನರುಪವವೋ
ಲಿನಶಶಿಗಳೆ ಬಿಂಬಮಹಹ | ಸಂಧ್ಯಾರುಣಿತಂ ||

(ವಿದೂಷಕನು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಓಡಿಬರುವನು.)

ವಿದೂ—ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ! ಏನು! ಏನು! ಏನಾಯಿತು? ಹೀಗೇಕೆ ಕೂಗಿ ಕೊಳ್ಳುವೆ? ಅಪಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಸೂತ್ರ—(ನಗುತ್ತ) ಆರ್ಯ ಮಾರಣವಕ್ಕಾ! ಏನಿದು! ಸಿಷ್ಯಾರಣವಾಗಿ ನೀನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮವೇಕೆ? ಏನಾದರೂ ದುಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡೆಯೇನು?

ವಿದೂ—ಅಚಾರ್ಯಾ! ಅದೇನೂ ಇಲ್ಲ! ಈಗಲೇ ನೀನು ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅರ್ತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೇಳಿತು. ಆ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ನಾನು ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದೆನು.

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯಾ! ನೀನಲ್ಲವೇ ರಸಕತಿಖಾಮಣಿ! ನಾನು ಈ ತಾಳಮೃದಂಗಗಳೊಡನೆ ಹಾಡದ ಅಲಾಪನಧ್ವನಿಯನ್ನು ನೀನು ಅರ್ತಧ್ವನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ?

ವಿದೂ—(ತಲೆಯನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ! ನಿಜವಾಗಿ ನೀನು ಅಲಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯಾ? ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ವೊದ್ದುಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನಾನು, ಫಟಫಟನೆ ಹೊಡೆಯತಿದ್ದ ಈ ಮೃದಂಗಧ್ವನಿಯನ್ನೂ, ನನ್ನ ಕೂಗಾಟವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಯಾರೋ ನಿನ್ನ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅಳುತ್ತಿರುವೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಮಲಗಿದ್ದವನು ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದೆನು.

ಸೂತ್ರ—ಮಿತ್ರನೆ! ಈ ಪರಿಹಾಸವು ಸಾಕು! ಈಗ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಭಾರವು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನೀನಾಗಿ ಬಂದುದು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ವಿದೂ—ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ! ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವೇನಿದೆ? ಬಾಯಿತುಂಬ ಊಟ! ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರಿ! ಊಟವಾದಮೇಲೆ ನಿದ್ರೆ! ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದ

ಕೂಡಲೆ ಊಟ ! ಇವೆರಡುಹೊರತು, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ
ವಕಾರ್ಯವೂ ಆಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ ! ರಾತ್ರಿ
ಊಟಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನನಗೆ, ಈಗ ಬೆಳಗ್ಗೆ
ನಿನ್ನ ಕೂಗಾಟದಿಂದ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಗಿ, ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ
ಹಾಗೆಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದೆನು. ಈಗ ತಿರುಗಿ ಊಟಮಾಡಿ ಮಲಗ
ಬೇಕಾದುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಭಾರವು.
ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವುನಾವು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರ್ಯನೆ! ಹಾಗಲ್ಲ ! ಇದೋ ! ಜಗನ್ಮಂಗಳಕರವಾದ ಈಗಿನ ನಮ
ರಾತ್ರಿಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ,

ಕಂ|| ಸರಸಕವಿತಾರಸಜ್ಞರಂ

ಭರತಾಗಮನಿಪ್ರಣರಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಜ್ಞರಂ |

ನೆರೆದಿಪ್ಪರ್ವಿಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮ

ತ್ಸರಕೃದಯರಂ ಸದಯರೆಮ್ಮ ಪ್ರಣೋದಯದಿಂ ||

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಗಾನನಾಟ್ಯಗಳಿಂದ ಇವರ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಿ
ಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವು ದೊರೆತಿರುವುದು. ಶೃಂಗಾರ ವೀರ
ರೌದ್ರಾದ್ರಸಭರಿತವಾದ ನಾಟಕವನ್ನೂ ಡಿ, ಇವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ರಂಜಿಸುವವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ
ರುವುದು.

ವಿದೂ—ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ ! ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ! ಆ ಬಾಲ್ಯಬ್ರಹ್ಮ
ಚಾರಿಯಾದ ನನಗೆ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಗಂಧವೇ ತಿಳಿಯದು ! ವೃದ್ಧ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನಾನು, ವೀರರೌದ್ರರಸಗಳನ್ನಭಿನಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ಹೋದರೆ, ಅದೂ ಕೇವಲರಸಾಭಾಸವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನಂತೆ ವೈದಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಚರಿ
ತ್ರದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ, ಹಾಸ್ಯರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಸ
ತಕ್ಕ ನಾಟಕವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವಿಷ

ಯದಲ್ಲ, ನಾನು ನನ್ನಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಃ ! ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಆ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಬೇಡ ?

ವಿದೂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಿದೂಷಕನ ಬೆನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಿ) ಆರ್ಯಾ ! ಭಲೆ ! ಭಲೆ ! ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದುದನ್ನೇ ನೀನೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ ? ನಮ್ಮ ನಾಟಕವು ಸಕಲಜನಮನೋರಂಜಕವಾಗುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಶುಭಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮತೀಪಾಣಿಯವೆಂಬ ಒಂದು ಹೊಸನಾಟಕವು ಈಗ ನನ್ನ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಹಾಸ್ಯರಸಪ್ರಚುರವಾಗಿ, ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಚರಿತ್ರದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇತರವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ನಾಟಕದ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಬೇರೇನೂ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ಕೇಳು!

ಕಂ|| ಲೋಕೈಕನಾಯಕನೆ ತಾ

ನೀಕೃತಿನಾಯಕನಶೇಷಜಗದೀಶ್ವರಿ ಲ |

ಕ್ಷೀಣಾಂತೆ ನಾಯಕೆಯನ .

ಲೋಕಾವ್ಯದ ಮಹಿಮೆ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಂದಪುದೇ||

ವಿದೂ—ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ! ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಎಷ್ಟೋ ನಾಟಕಗಳಿರುವಾಗ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಅನಾಮಧೇಯನಾದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಹೊಸನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಈ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಹೇಗೆತಾನೇ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದು ?

ಸೂತ್ರ—ಮಿತ್ರನೆ! ಹಾಗೇನಿಸಬೇಡ !

ಕಂ|| ಪಳದು ಪೊಸತೆಂಬಮಾತ್ರದಿ

ನಿಲೆಯೋಳ ಗುಣದೋಷಗಳನೆಯಜ್ಞತೆಯನಿಕುಂ |

ತಿಳಿವಳ್ಳಿರಬಿಲವಸ್ತುವೆ

ನೊಳಪೊಕ್ಕಾರಯ್ಯರಲೆ! ಗುಣದೋಷಗಳಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಯನ್ನು ಅನಾಮಧೇಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ! ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಗಳೆಂಬ ಉಭಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಕವಿತಾಲಾಲಿತ್ಯವು ಸಕಲಜನಾಭಿನಂದ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವು ಸರ್ವವಿಧವಿಂದಲೂ ಈ ಸಭಾಸದರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರನೆ! ಇನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಸಲ್ಲಾಪವು ಸಾಕು ! ಹೊತ್ತು ಮೀರುವುದು. ನಾಟಕಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಋತುವರ್ಣನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗಾನರಸದಿಂದ ಸಭಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದು, ನಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರವಾದುದರಿಂದ, ಈಗಲೇ ನೀನು ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಗೃಹಿಣಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು! ಅವಳು ತನ್ನ ಮಧುರಗಾನದಿಂದ ಈ ಸಭಾಸದರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲಿ !

ವಿದೂ—(ಕೋಪದಿಂದ ದುರದುರನೆ ನೋಡುತ್ತ) ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ ! ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿದೆಯೇನು? ಈ ಮಹಾಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ !

ಸೂತ್ರ—ಆರೈನೆ! ಆದೇನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವೆ? ಈಗ ನಿನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾನಿಯೇನು ?

ವಿದೂ—(ಮೀಸೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತ) ಇದೋ ! ಮುರಿಮೀಸೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಗಂಡಸು-ನಾನು-ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಬೊಂಬೆಯಹಾಗೆ ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಇಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆ ? ಹೆಂಗಸರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಕಡಿಮೆಯೆ ?

ಸೂತ್ರ—(ಮಗದಹಾಸದೊಡನೆ) ಆರ್ಯಾ ! ಹಾಗೆಣಿಸಬೇಡ ! ನೀನು ಮೊದಲೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ?

ಆದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆನು.
ಈಗಲೂ ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ನೀನೇ ಹಾಡಬಹುದು! ಯಾರಾ
ದರೇನು ?

ವಿದೂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಋತುವನ್ನಧಿಕರಿಸಿ ಗಾನಮಾಡಲಿ! ಹೇಳು.
ಸೂತ್ರ—ಬೇರೆ ಯಾವುದು! ಈಗಿನ ಶರತ್ಕಾಲವನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸಿ ಹಾಡು !
ವಿದೂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇಳು ! (ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು).

ಸಾ ! ! ! ! ! ಪಾ ! ! ! ! ! ಸಾ ! ! ! ! !

ಲಾವಣಿ ಅಥವಾ ರಗಲಿ.

ರಾಗ - ಆದಿತಾಳ;

ಏನೆಂಬೆ | ನೇನೆಂಬೆ || ಏನೆಂಬೆನು ಶರಪಾಗಮದಂದವ || ನೇನೆಂಬೆ ||

ಆ | ನಂದಜಗ | ಡಾ | ನಂದಪರ | ಮಾ |

ನಂದ ಬ್ರ | ಹ್ಯಾ | ನಂದಪದ | ನೇನೆಂಬೆ | ನೇನೆಂಬೆ ||

ಹಸುರೇಲೆಯಲಿ ವೊಸ | ರನ್ನದುಂಡವೊಲು |

ಮಿಸುಗುವುವಾಗಸ | ದಲಿ ಬೆಳ್ಳುಗಿಲು ||

೦ ||

ಹಪ್ಪಳಸಂದಿಗೆ | ಗಳನುಣಲಿಟ್ಟವೊಲ್ |

ಒಪ್ಪುವುವಿ ಶಶಿ | ತಾರೆಗಳದರೊಳ್ ||

೨ ||

ಪಟ್ಟಿಯ ನಾಮವ | ತಿಪ್ಪಿ ಹಣೆಯೊಳು |

ಜುಟ್ಟನು ನಿಗುರಿಸಿ | ಕಟ್ಟಿ ತಲೆಯೊಳು ||

೩ ||

ಭೋಜನಕೋಡುವ | ಹಾರುವರಂದದಿ |

ರಾಜಹಂಸೆಗಳು | ನಲಿವುವು ನಭದಿ ||

೪ ||

ಬಿಳಿವಾವರೆಗಳು | ಬಿಳಿಮೆ ಮೇಘಗಳು |

ತಿಳಿನೀರ್ನೊಳೆದೊಳು | ಬಿಳಿಯ ಹಂಸೆಗಳು ||

೫ ||

ಸುತ್ತಲು ಬಿಳುಪೇ | ರಿದ ನಾಲ್ಕೆ ಸೆಗಳು |

ಎತ್ತ ನೋಡಿದರು | ಬಿಳಿ ! ಬಿಳಿ ! ಬಿಳಿ ! ಬಿಳಿ ! ದೇನೆಂಬೆ ||

ಸೂತ್ರ—(ವಿದೂಷಕನ ಬೆನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಿ) ಮಿತ್ರನೆ ! ಭಲೆ ! ಬಹಳ ಜಿನ್ನಾ
ಗಿ ಹಾಡಿದೆ !

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಧ್ವನಿಯಾಗುವುದು.)

ಸೂತ್ರ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟುಕೇಳಿ) ಆಹಾ ! ಏನಿದು ! ಎಲ್ಲಿಯೋ ಗೀತವಾದ್ಯ
ಗಳೊಡಗೂಡಿದ ನಾಟ್ಯಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು!

(ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಂದು)

ಪಾರಿ—ಭಾವಾ ! ತ್ವರಮಾಡು ! ತ್ವರಮಾಡು ! ದೇವರಾಜನಾದ ಮ
ಹೇಂದ್ರನು, ಈಗಿನ ಶರನೃಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಅತಿವೈಭವದಿಂದ
ನಡೆಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಆ ಉತ್ಸವಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಮನ್ಮ
ಥನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಕಾಮದೇವನು, ಆ ಉ
ತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಗಾನನರ್ತನಾದಿ ಸಕಲಸನಾ
ಹಗಳನ್ನೂ ಬಹಳಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಈ ಮ
ಹೋತ್ಸವಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಸ್ತದೇವ
ದಂಪತಿಗಳೂ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತರಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆಯುತ್ತಿ
ರುವರು. ಈ ಉತ್ಸವಾವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ನಾರದಾದಿಮಹ
ರ್ಷಿಗಳೂ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಬಾ ! ನಾವೂ ಹೋಗುವೆವು!

ಸೂತ್ರ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಓಹೋ ! ನಮ್ಮ ನಾಟಕಾರಂಭವೇ ಇದು!
ಭದ್ರಕಾ ! ನೀನು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಈಗಲೇ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋರಡು ! ಇದೋ ! ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನೂ ಬಂದು
ಸೇರುವೆನು.

ಪಾರಿ—ಆಪ್ತಣೆ ! (ಪಾರಿಪಾಶ್ವರ್ಯಕನು ಹೋಗುವನು.)

ಸೂತ್ರ—ಮಿತ್ರನೆ ! ಬಾ ! ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆವು!

ವಿದೂ—(ಹಿಮ್ಮೊಗನಾಗಿ ತಿರುಗಿ) ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ ! ನೀನು ಹೋಗು!
ನಾನೊಲ್ಲೆನು ! ಊಟಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗುವೆನು.

ಸೂತ್ರ—(ವಿದೂಷಕನ ಕೈಹಿಡಿದು) ಮಿತ್ರನೆ ! ಏನಿದು ! ಆ ಮ
ಹೋತ್ಸವಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಅ
ಷ್ಟೊಂದು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿನಗೆ
ಮಾತ್ರ ಬೇಸರವೇಕೆ ?

ವಿದೂ—ಭರತಾಚಾರ್ಯಾ ! ತಿಳಿದುತಿಳಿದೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಹಂಗಿಸುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಈಗಲೇ ನಿನ್ನ ತಿಷ್ಯನು ಬಂದು, ದೇವದಂ ಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು. ನೀನೂ ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವೆ ! ಹೀಗೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಡಗೂಡಿ, ಆ ಮಹೋತ್ಸವಾನಂದ ವನ್ನನುಭವಿಸುವಾಗ, ನಿಮ್ಮನಡುವೆ ನಾನೊಬ್ಬನುಮಾತ್ರ, ಅನಾಥಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಕಣ್ಣುಬಿಡುತ್ತಿ ರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಈಗಲೂ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ನನಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾನೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕುಣಿದಾಡುವೆನು.

ಸೂತ್ರ—(ನಗುತ್ತ) ಓ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ! ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಹೆಣ್ಣೆ ನಾಸೆಯೆ ? ನಿಮ್ಮಂತಹ ವೃದ್ಧರು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಯಾವ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು ? ವೃದ್ಧನಿನಾಹವಿಷಯವಾದ ಚಾಟೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ ?

ಕಂ || ಕ೦ದೋಳ್ ಖಡಿಡೊಲವಂದೆ ಪುರ

ಸ್ವರಿಸುತೆ ಸುಸ್ತೇಹಂದೆ ಪೆಚ್ಚಿಸಿದೊಡಮೇಂ |

ಕರದೀಪಿಕೆಯಂತಿರೆ ವೈ

ದ್ಧರ ನಾರಿ ಪರಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಮೆ ! ಸಲ್ಲಂ ||

ಆದುದರಿಂದ ಅಬಾಲ್ಯಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ನಿನಗೆ, ಈಗ ಮದುವೆಯ ಜಿಂತೆಯೆ? ಬಾ! ಹೋಗುವೆವು.

(ಎಂದು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.)

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

—◆◆◆(ಅಸ್ಥಾನ. ೧. ಇಂದ್ರಸಭೆ.)◆◆◆—

(ಅನೇಕದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ದೇವರ್ಷಿಗಳ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನನಾಗಿರುವನು. ಮನ್ಮಥನು ಪ್ರರೋವರ್ತಿಯಾಗಿ, ರಂಭಾದ್ಯಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೂ, ಗಂಧರ್ವರಿಂದಲೂ ಗಾನನರ್ತನಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು.)

ಮನ್ಮಥಂ—ದೇವರಾಜಾ! ಗಾನನರ್ತನಗಳ ನಡೆಯುವುವು. ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಂ—(ಗಾನ ನರ್ತನಗಳನ್ನು ನೋಡ ಸಂತೋಷಪರವಶನಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮನ್ಮಥನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಕಾಮದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕಾಶಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳಸಂತೋಷಗೊಂಡೆನು. ಈ ವಿಧವಾದ ವೈಭವವನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ಅನುಭವಿಸಿದುದಿಲ್ಲ. (ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆತಂದು ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು.) ಕಾಮದೇವಾ !

ರಾಗ - ಮಧ್ಯಮಾವತಿ - ರೂಪಕ ತಾಳ.

(ಅಲಕಲಿಲ್ಲ ಆಡಗ ಗನಿ ಎಂಬಂತೆ)

ಪರಮಹರ್ಷ | ವಾಂತನು ಸ್ಮರ | ಏ | ರಾಗ್ರಣಿ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕೆ |
 ಸರಸಗುಣಾ | ಕರ ನಿನ್ನ | ಮಹಿಮೆಗೆ ಸರಿಗಾಣೆ ಜಗದಿ ||
 ತ್ರಿಭುವನಜಯಜಾತಕೀರ್ತಿ | ವಿಭವಕೆ ಕಳೆಯೇರಿಪಂದದಿ |
 ಸಭೆಯೊಳು ಭೂಷಿಪಿ ನಿನ್ನ | ಶುಭತರಮಂದಾರಸರದಿ ||
 ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ! ಈ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಸೂಚಕವಾಗಿ, ಇದೋ! ಈ ಮಂದಾರಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭೂಷಿಸುವೆನು. ಈ ದೇವಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ನೀನು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸು. (ಎಂದು ಮನ್ಮಥನ ಕೊರಲಿಗೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವನು.)

ನಾರದಂ—(ಕೋಪದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ದುರುದುರನೆ ನೋಡುತ್ತ) ದೇವೇಂದ್ರಾ! ಏನಿದು! ನಿನ್ನ ಪದವಿಯೇನು? ನಿನ್ನ ಗೌರವವೇನು? ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಈ ಮಹಾ

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯೇ ? ಕೇವಲಕಾಮಮದದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಪ್ರಾಕೃತಜನರಂತೆ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಗೌರವವನ್ನೂ, ಪದವಿಯನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ, ಕಾಮುಕರನ್ನು ವಂಚಿಸತಕ್ಕ ಈ ಮನ್ಮಥನ ಆಟಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದು ನಿನ್ನ ಅಧಾರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ ? ಮಹೇಂದ್ರಾ ! ನೀನು ಈಗ ಕುಳಿತಿರತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವೆಂತದೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಗರಾಧಿಪತಿಗಳೂ, ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಈ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದೆ ವಿಫಲಪ್ರಯತ್ನರಾಗಿರುವರು. ಒಂದಲ್ಲ ! ಎರಡಲ್ಲ !! ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳುಳ್ಳ ನೂರಶ್ಯಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದವರಿಗಲ್ಲದೆ ಇದು ಲಭಿಸಲಾರದು ! ನಿನ್ನ ಆನೇಕಜನ್ಮಗಳ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ಪದವಿಯು ಲಭಿಸಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿ ! ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಈ ಮನ್ಮಥನಾಟಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಇವನಿಗೆ ಸಲ್ಲದ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದಿಡುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಆದೂ ಹೋಗಲಿ ! ಇವನನ್ನು ನೀನು ಮಿತ್ರನೆಂದು ಕರೆದು ಆಲಿಂಗಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಹಿಂದೆ ಈ ಮನ್ಮಥನ ದುಷ್ಟೋರಣೆಯಿಂದಲೇ ನಿನಗೂ, ನಿನ್ನಂತೆ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನೇರಿದ ನಹುಷನಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆಯಾ ?

ವೃ|| ನಿನೆ ! ನೀಂ ಗೌತಮಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೊಳಹಲ್ಲಾ ದೇವಿಯೊಳ ವೋಹದಿಂ |
 ಮುನಿಶಾಪಕ್ಕೆ ಡೆಯಾದುದಂ ನಹುಷನುಂ ನಿನ್ನಂತೆ ಪಾಲೋಮಿಯಂ ||
 ಮನದೊಳ ವೋಹಿಸಿ ಸರ್ಪರೂಪದಿನಧಃಪಾತಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದುದಂ
 ನಿನೆ ! ಸಂಕ್ರಂದನ ! ನೀನವರ್ದವಿನಿತಕ್ಕಂ ಮೂಲನೀ ಮನ್ಮಥಂ ||

ಹೀಗೆ ನಿನಗೆ ಅಂತಶ್ಚತ್ರವಾಗಿ, ಮಹಾನರ್ಥವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟ ಈ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಪರಮಾಪ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ ? ದೇವೇಂದ್ರಾ ! ಹೀಗೆ ಈ ಕಾಮನನ್ನೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಭಾವಿ

ಸುವ್ರದು, ಕಾಮುಕರ ಕೆಲಸವೇಹೊರತು, ನಿನ್ನಂತವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಇಂದ್ರಂ—(ನಿವಯದಿಂದ) ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಇದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನುನಡೆಸಿದ ಉತ್ಸಾಹಕಾರ್ಯವೇಹೊರತು, ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರಬುಧ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನು ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದವನಲ್ಲ ! ಈಗ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಶಾರದೋತ್ಸವವು ಕೇವಲ ಭೋಗಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಕಾಮದೇವನು ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಆ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ, ಈ ಮನ್ಮಥನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಇವನನ್ನು ಸನ್ಮಾಸಿಸಿದೆನು. ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸದೆ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

ನಾರದಂ—ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರಗಳನ್ನರಿತು, ಅವರವರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕೇಹೊರತು, ಆಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಅನರ್ಥಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಡವೆ ? ಈ ಕಾಮನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ಇವನು ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಪಸ್ಸಿದ್ದರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸ್ಮರಿಸಲಾರರು ! ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು ! ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು ? ಯಜ್ಞಾರಾಧನೆಸಿಕ್ಕೊಂಡ ನೀನು, ನಿನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಕಾಡುಕಪಿಯನ್ನು ತಂದು ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂತೆ, ಇವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಅರ್ಘ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವುದೆಂದರೇನು ? ಕರಡಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಕಾಂಚನಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಟ್ಟಂತೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮಪುರುಷನ ಪಾಪಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂವಾರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಇವನ ಕಂಠಕ್ಕೆರಿಸುವುದೆಂದರೇನು ? ಇದು ವಿವೇಕಿಗಳ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ !

ಮನ್ಮಥಂ—(ನಾರದನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಓ ನಾರದಮು
 ನೀಂದ್ರಾ! ನಿಷ್ಕಾರಣವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಆಗ್ರಹವು, ಈ ಸಭೆಯ
 ಳ್ಲಿ ನನಗೆ ನಡೆದ ಸನ್ಮಾನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗುಂಟಾದ ಅಸಹನ
 ವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ದೇವೇಂದ್ರ
 ನು ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ
 ಬಂದಹಾಸಿಯೇನು ? ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿವೇಚನ ಪರನಾದ
 ಈ ದೇವೇಂದ್ರನು, ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಿರುವನು. ಇಂ
 ತಹ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ನಾನೇ ಬಾಧ್ಯನು!
 ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಾರದೋತ್ಸವವು ಕೇವಲ ಭೋಗಪ್ರ
 ಧಾನವಾದುದು! ರೂಪವತಿಯರಾದ ಈ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು!
 ಅನಂದಕರಗಳಾದ ಅವರ ಗಾನ ನರ್ತನಗಳು! ಈ ಸುಗಂಧ
 ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು! ಈ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪಗಳು! ಹೀಗೆಯೇ
 ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗ
 ಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸೇನಾಪರಿಕರಗಳಲ್ಲವೆ ? ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ
 ನಾನೇ ನಿರವಾಹಕನಾದುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸನ್ಮಾ
 ನವು ನನಗಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಯೋಗಿಗಳಿಗಲ್ಲ! ನನ್ನ ಗೌರವ
 ಸ್ಥಾನವೇ ಬೇರೆ! ನಿಮ್ಮ ಗೌರವಸ್ಥಾನವೇ ಬೇರೆ! ವೈದಿಕಗೋ
 ಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳ
 ಳ್ಲಿಯೂ, ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ
 ಗೌರವಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುವು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ
 ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು? ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನ
 ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ
 ನಿರವಾಹಕರಾಗಿರುವರು.

ವೃ|| ಧರೆಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿದಾತನೊವ್ವನಡನಾಂತಿರ್ಪ್ಪಾತನೊವ್ವಂ ಕರಂ |
 ಪೊರೆವಾತಂ ಪೆರೆನೊವ್ವನೆಂತದನೆ ತಾಂಕೊಲ್ವಾತನೊವ್ವಂ ಪರಾ|

ವರಸರೋತ್ತರನಾಜ್ಞೆಯಿಂದವರವರ ಸ್ವಸ್ವಾಧಿಕಾರಂಗಳಾಂ |
ತಿರೆ ನೀಂ ಭಕ್ತಿವಿರಕ್ತಿನಿರ್ಣಯಕೆ ನಾಂ ಕಾಮಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಾಹಕಂ ||

ನಾರದಂ—(ಸೋಪಹಾಸವಾಗಿ) ಮನ್ಮಥಾ ! ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರು ! ನಿನ್ನ ನಿರ್ವಾಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ನೀನೇ ಅಂತಶತ್ರುವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದಿಡುವೆಯೇ ಹೊರತು, ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದವರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ !

ಮನ್ಮಥಂ—ನಾರದಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಈ ದೇವತೆಗಳು ಕೃತಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಣಿಸಲಾರರು. ಹಿಂದೆ ಅಮೃತಮಥನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮೋಹಿನೀರೂಪವನ್ನುನೋಡಿದಾನವರು ಕಾಮಮೋಹಿತರಾಗದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವೆಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು ? ಇದಲ್ಲದೆ ಭಸ್ಮಾಸುರನೆಂಬ ಕ್ರೂರವಾನವನು, ಬಗವಂತನ ಮೋಹಿನೀರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ರುದ್ರನು ಇದುವರೆಗೆ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನೆ ? ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾನಲ್ಲವೇ ಪ್ರೇರಕನು ! ಹೀಗೆ ಅನೇಕಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿರುವಾಗ, ನನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಂತಶತ್ರುವೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಇದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣದ್ವೇಷವನ್ನು ತಂದಿಡತಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಕಲಹಪ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ ! ಹೀಗೆ ನಾನು ಆಗಾಗ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸದಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವೆಲ್ಲಯದು ?

ನಾರದಂ—ಮನ್ಮಥಾ ! ಆಹಾ ! ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ದುರ್ಬಲಹೃದಯರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇಹೊರತು ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯರಮುಂದೆ ನೀನು ತಲೆಯೆತ್ತುವುದೆಂದರೇನು ?

ಕಂ|| ಕಲುಷಾತ್ಮರ ಹೃದಯಮನೇ

ಕಲಗಿಪ! ನೀಂ ಸತ್ತಪ್ಪುಲಿಯನಿರಿವಂತಿರೆ ಕೇ

ಳೆಲೆಮದನ! ಯೋಗಬಲನಿ

ಶ್ಚಲಹೃದಯರ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಬಲಮೇಗೆಯ್ಕುಂ ||

ಮನ್ಮಥಂ—ದೇವರ್ಷಿ! ಈ ನಿನ್ನ ದೋಷಾರೋಪಣವೂ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ! ಯೋಗಬಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಇಂಪ್ರಿಯಜಯದಲ್ಲಿಯೂ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮಹರ್ಷಿಯು ಸಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ್ದವನಲ್ಲವೆ? ಅವನೂಕೂಡ ಮೇನಕೆಯಲ್ಲ ಮೋಹಪರಶನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು ನಾನಲ್ಲವೆ? ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಈ ಇಂದ್ರನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಹೋಗಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಲಿಸಿದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ, ಇದುವರೆಗೆ ಇಂದ್ರಾದಿಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಂತಾಯಿತು! ಆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಸಂಗತಿಯೂ ಹಾಗಿರಲಿ! ಕೇಳು.

ಕಂ|| ಪರಮತಪೋನಿಧಿಯೆನಿಸಿದ

ಹರಂಗೆ ನಾ ಗಿರಿಜೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಾಂಕುರಮಂ

ನೆರಪವಿರಲ್ ತಾರಕಸಂ

ಹರಣಕ್ಕವಕಾಶವಿನ್ನದೆಚ್ಚಣೆನಕ್ಕುಂ?||

ಆ ಪರಮತಪನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ, ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ಆ ತಾರಕಾಸುರನ ಬಾಧೆಯು ತಪ್ಪಿ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವುಂಟಾಯಿತು. ಆ ರುದ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು ಬೇರೊಬ್ಬರುಂಟೆ? ಆ ರುದ್ರನೇ ಕಾಲವಶದಿಂದ ನನ್ನ ಕಾಮಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಇತರರ ಮಾತೇನು! ನಾರದಮುನೀಂದ್ರಾ! ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು? ಕಾಲವು ಅನುಕೂಲಿಸಿಬಂದರೆ, ನೀನೂ ಎಂದಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ

ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಳಬೇಕಾದ ಸಂಭವವು ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಆದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರೆಂದು ತಿಳಿ !

ನಾರದಂ—(ಆತ್ಯಂತಕೋಪಾನೇಶದಿಂದ) ಮನ್ಮಥಾ ! ಏನು ಹೇಳಿದೆ ! ನನ್ನನ್ನೂ ನೀನು ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡುವೆಯಾ ?

ರಾಗ - ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿಕಾಪಿ - ರೂಪಕತಾರ.

ಏನನಾಡಿದೇ | ಛೇ | ಛೇ | ಮೀನಕೇತನ || ಪ ||

ಮಾನವಿಲ್ಲದನ್ನೆಮುಂದೆ | ಮಾನಸಕ್ಕೆಬಂದೆ ತೆರದೊಳೇನ ನಾಡಿದೇ || ಅ ||

ಪರಮಶಿವನ ಫಾಲನೇತ್ರ | ದುರಿಯೊಳು ನೀಂ ಶಲಭದಂತೆಪ್ಪೊ |

ಉರಿದು ಬೆಂದುದ ಮರೆತೆಯೇನು | ಮೆರೆಯದಿರು ವೃಥಾಭಿಮಾನನ || ೧ ||

ಪದುಮನಾಭನ ಪಾದವನ್ನ | ಹೃದಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರಲು |

ಮದನೆ! ನಿನ್ನ ಬರಿಯಬಾಯ | ಬೆದರಿಕೆಗಂಜುವನೆ ನಾನು ||

ಮನ್ಮಥಾ ! ಇನ್ನು ಸೆನ್ನೊಡನೆ ಉತ್ತರಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳೆಂದೇನು ? (ಇಂದ್ರನಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ದೇವೇಂದ್ರಾ ! ನೀನು ಈ ಮನ್ಮಥನ ಅಹಂಭಾವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ, ಬಾಯೆತ್ತದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಜಗದ್ವಂಚಕನಾದ ಈತನ ಅಟಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ನೀನೂ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನುವೋದಿಸುವಂತಿದೆ ? ಆಗಲಿ ! ಅವನ ಸಹವಾಸದಿಂದಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸು ! ನಾವು ಹೋಗಿಬರುವೆವು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ! (ಹೊರಡುವನು.)

ಇಂದ್ರಂ—(ಭಯದಿಂದೆದ್ದುಬಂದು ನಾರದನಮುಂದೆ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ) ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಪರಾಧವಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ! ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಬಾರದು ! ಈ ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡೆಸಿದ ಈ ಕಾರ್ಯವು, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ ! ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

ನಾರದಂ—ದೇವೇಂದ್ರಾ ! ಐಶ್ವರ್ಯಮದಮುತ್ತರಾದ ನಿಮ್ಮಂತವರಿಗೆ, ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿಚಾರವು ತೋರುವುದು?

ಕಂ|| ಧನಮುಂ ಪ್ರಭುತ್ವಮುಂ ಯಾ
 ವನಮೆಂಬೀ ಘೋರಸನ್ನಿಶಾತತ್ರಯದೋಳೆ!
 ಮನುಜಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಬಂ
 ಧನದಿಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನನಪ್ಪದೆ ಸಹಜಂ||

ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ನೀನು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿವೇಚನಪರನಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಆನಾದರಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ? ಆ ಆನರ್ಥಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಮದವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿ ! ದೇವೇಂದ್ರಾ ! ಹೋದುದು ಹೋಗಲಿ! ಈಗಲೂ ನಿನಗೊಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು! ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ನೀನು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ವಿವೇಕಿಯಾಗಿರು! ಈ ನಿನ್ನ ಪದವಿಗಾಗಿ ನೀನು ಗರ್ವಪಡಬಾರದು! ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ ! ಪುರುಷಾರ್ಥತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ಈ ನಿನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕೇವಲ ತುಚ್ಛವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವರೇ ಹೊರತು, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಗೌರವಿಸಲಾರರು. ದೇವೇಂದ್ರಾ ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಶಾಶ್ವತಗಳು! ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಹೇತುವಾದ ವೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಅಹಂಕಾರ ಪಟ್ಟು, ಸ್ವೇಭ್ರಾಚಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಬಾರದು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಭೋಗಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯುಂಟು! ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏಕಚ್ಛತ್ರಾಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೀನೂ ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ? ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಿಯಷ್ಟು ಚಕ್ರವೇ ಅವನ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುವುದು! ನಿನಗಿಂತಲೂ ಅವನು,

ಅನೇಕಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿರುವನು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಪದವಿಗಾಗಿ ತಾನು ಗರ್ವಪಡದೆ, ನಿನ್ನಂತೆ ಉನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದೆ, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ವಿನೀತನಾಗಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೇ ತನ್ನ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು. ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಿಯಾ ಸಮಾನನಾದುದರಿಂದ ಅಂತವನ ದರ್ಶನವೇ ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಫಲರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ದೇವೇಂದ್ರಾ! ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ನೀನು ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸು! ಇದರಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ್ಯದಂತೆ ನಡೆ! (ಹೋಗುವನು.)

ಇಂದ್ರಂ—(ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ನೋಡಿ) ಮಿತ್ರನೆ! ನಾವು ಸರಸವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಉತ್ಸವವು ಹೇಗೆ ವಿರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು! ನೋಡಿದೆಯಾ? ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯೈಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದೆವು.

ಮನ್ಮಥಂ—(ನಗುತ್ತ) ದೇವೇಂದ್ರಾ! ನನಗೇನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ನನಗೂ ಜನ್ಮದ್ವೇಷವೆಂಬುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತೆಯೇಕೆ?

ಇಂದ್ರಂ—ಮಿತ್ರನೆ! ಹಾಗಲ್ಲ! ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಕೋಪವು ಅನರ್ಥಹೇತುವಾಗದಿರದು! ಆದುದರಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಈಗ ಆ ನಾರದನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಹೊರತು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾನನವಿಲ್ಲ. ಈ ಉತ್ಸವಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವೆವು.

ಮನ್ಮಥಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಇಷ್ಟ್ಯದಂತಾಗಲಿ!

(ತೆರೆಯು ಬೀಳುವುದು.)

ಇದು ಪ್ರಥಮಾಂಕವು,



ಆಸ್ಥಾನ:— ಆಮರಾವತಿಯ ಪುರವೀಧಿ.

(ಪರ್ಮತಮುನಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಪರ್ಮತಂ—(ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಒಹಾ! ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು! ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಮತ್ತು ಶಾಂತವಾದ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಈಗಿನ ಚಂದ್ರನು, ತವೋಗುಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಕೇವಲ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠನಾದ ಯೋಗಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು.

ಕಂ|| ಶರದಭೃಸರಿತ್ತಟದೋಳಿ |

ಪರಿಶುದ್ಧಾಂಬರಪರಿತನಿಜಮೂರ್ತಿ ನಿಶಾ |

ಕರಮುನಿ ಜಪನಿಷ್ಠನವೋಲಿ |

ಮೆರೆವಂ ಕರವಿಧ್ಯತಾರಕಾಕ್ಷಾವಳಿಯಿಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ಶರತ್ಕಾಲವು, ಕಾಮಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದುನಿಧವಾದ ನಿವೇಕವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಿರುವುದು: ಏಕೆಂದರೆ, ಇದುವರೆಗೆ ಮೇಘಾವೃತವಾಗಿ ಕಾಂತಿಗುಂದಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗ್ರಹಗಳು, ಈಗ ಆಪೂರ್ವವಾದ ಕಾಂತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಶದಿಂದ ತವೋಗುಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೇಜೋಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ, ತಿರುಗಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯೇ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿರುವುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ.—

ವ್ಯ|| “ಸೇವಿಸಿ ಮೀನಮೇಷವೃಷಭಾದಿಗಳಂ ಕ್ರಮದಿಂದೆ ಭಾನು ದು |
 ಭಾವದವ್ಯದಿ ಕನ್ಯೆಯೊಡಗೂಡಲೊಡಂ ಕಿಡೆ ತನ್ನ ತೇಜಮಿ |
 ನ್ನಾವುದುಪಾಯಮೆಂದು ತುಲೆಯಂ ಜನರಂಜನೆಗೆರಿ ತೇಜಮಂ |
 ಭೂವಲಯಕ್ಕೆ ಬೀರಿದನೆನಲ^೬ ಂಧಿಯೋಗಮನಾರೊ ಮೀರುವರಂ||”

ಎಂತಹ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದರೂ, ಕಾಲವಶದಿಂದ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ಬುದ್ಧಿಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ತೇಜೋಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗುವುದೆಂದೂ ಇದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದು ! ಹೋಗಲಿ ! ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದೇನು ? ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸುಹೃತ್ತಾದ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವೆನು. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಆಹಾ ! ಇದೇನಿದು ! ಈ ಪುರವೀಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಿಬ್ಬವಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ? (ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ) ಓಹೋ ! ತಿಳಿಯಿತು ! ಸುರನಾಥನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನು, ಈಗಿನ ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನು ಆತಿವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸುವುದಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ಇಲ್ಲಿನ ಪುರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹೋತ್ಸವವೈಭವವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ನಾರದನೂ ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ ! ಇದೇನು ? ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಅಪ್ಸರಸೆಯರು ಇತ್ತಲಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ ! ಅಂತಹ ಮಹೋತ್ಸವಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಇವರುಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ? ಇರಲಿ ! ಅವರನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯುವೆನು.

(ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಬ್ಬರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

೧-ನೆಯವಳು—ಸಖೆ ! ಸರಸವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವು, ಎಷ್ಟು ನಿರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ನೋಡು !

೨-ನಿಯವಳು—ಹೌದು ! ಮಾಡುವುದೇನು ? ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನವಾಯಿತು! ನನ್ನ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಕ್ಕದೆಹೋಯಿತು.

೧ ನಿಯವಳು:—ಹೌದು! ನಾನೂ ನನ್ನ ಅಭಿನಯಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿರಬಹುದೆಂದು. ಆದೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

೨-ನಿಯವಳು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇವೇಂದ್ರನದೇ ತಪ್ಪು! ಭೋಗಪ್ರಧಾನವಾದ ಇಂತಹ ಉತ್ಸವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಶೃಂಗಾರದ ಗಂಧವನ್ನೇ ಆರಿಯದ ವೈದಿಕರನ್ನು ತಂದು ಮುಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೇ ?

೧-ನಿಯವಳು—ನಿಜ ! ವೈದಿಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾರದನು ಬಂದಮೇಲೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು ?

ಪರ್ಮತಂ—(ಮುಂದೆಹೋಗಿ) ಓ ಅಪ್ಸರಸಿಯರೆ? ಇದೇನು? ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೀವುಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?(ಅಪ್ಸರಸಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಪರ್ಮತನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುವರು.)

೧-ನಿಯವಳು—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಸಖಿ! ಅನಾರದನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ಪರ್ಮತ ಮಹರ್ಷಿಯು ಬಂದನಲ್ಲಾ! ಇನ್ನೇನುಗತಿ!

೨-ನಿಯವಳು—ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇನಾದರೂ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೇ ?

ಪರ್ಮತಂ—ಓ ಸ್ತ್ರೀಯರೆ! ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಿರಿ ! ಏನಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ ! ನೀವು ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

೧-ನಿಯವಳು—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಸಖಿ ! ಇವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡಲಾರನು! ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬಿಡು ! ಅದುದಾಗಲಿ!

೨-ನಿಯವಳು—ಅಯ್ಯೋ ! ಸರಿ! ಸರಿ! ನಾನೊಲ್ಲ ನಮ್ಮ ! ನೀನೇ ಹೇಳು !

ಪರ್ಮತಂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಓ ಅಪ್ಸರಸಿಯರೆ! ವೃಥಾಕಾಲಹರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಅಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗದೆ ಬೇಗನೆ ಹೇಳಿರಿ! ಎನಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಹುದು.

೧-ನಿಯವಳು—ಪೂಜ್ಯರೆ ವಂದಿಸುವೆವು. (ನಮಸ್ಕರಿಸಿ)ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಈಗ ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಾವೂ ಕೇಳಿರಬಹುದು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹೌದು! ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆನು.

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದರ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕಾಮದೇವನಿಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದನು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹೌದು! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನ್ಮಥನ ವೈಭವಗಳೇ ಆದುದರಿಂದ, ಅದೂ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆಮೇಲೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಆಗ ಮನ್ಮಥನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಪನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಪರ್ಮತಂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಏನೇನು? ಇಂದ್ರನು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಪನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆ? ಆಯಿತು! ಆಮೇಲೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗೆ ಆಕ್ರೋಶವುಂಟಾಯಿತು.

ಪರ್ಮತಂ—ನ್ಯಾಯವೇ! ಇಂತಹ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದಮೇಲೆ, ಯಾರಿಗೆತಾನೇ ಕೋಪವುಂಟಾಗದು! ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಇದೇ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾರದಮುನಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಫಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮನ್ಮಥನಿಗೂ, ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗೂ, ಕೆಲವು ವಾಗ್ವಾದಗಳು ನಡೆದುವು.

ಪರ್ಮತಂ—ಏನು! ತುಚ್ಛನಾದ ಮನ್ಮಥನು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾರದನಿಗೆ ಇದಿರುಮಾತಾಡಿದನೆ? ಆಮೇಲೆ.

೧-ನಿಯವಳು—ಅದರಿಂದ ನಾರದನಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವವು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ನಾವೂ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದೆವು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ನಾರದನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು ?

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ನಾವೇನುಬಲ್ಲೆವು ?

೨-ನಿಯವಳು—ಒಂದುವೇಳೆ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಪರ್ಮತಂ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

೨-ನಿಯವಳು—ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಆ ಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬರುವಾಗ, ಅಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧-ನಿಯವಳು—ಹೌದು! ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಪರ್ಮತಂ—ದೇವಾಂಗನೆಯರೆ! ಒಳ್ಳೇದು! ನೀವು ಹೋಗಿರಿ! ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನಾದ ಆ ನಾರದನನ್ನು ಕಂಡು, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಿದಹೊರತು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದು! ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

(ದೇವಾಂಗನೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೈಹಿಡಿದು.)

೧-ನಿಯವಳು—ಸಖಿ! ಮೊದಲು ಈ ಪರ್ಮತಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ನನ್ನ ಮೈನಡುಗಿಹೋಯಿತು! ನಾರದನಮೇಲಿನ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಈ ತನುನಮಗೆ ಯಾವ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಎಂದು ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೇಗೆೋ ದೈವಾಫೀನದಿಂದ ಆ ಗಂಡವು ತಪ್ಪಿತು.

೨-ನಿಯವಳು—ಸಖಿ! ಹೌದು! ಆಗ ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾರದನೂ, ಈಗ ಪರ್ಮತನೂ, ಆ ಮನ್ಮಥನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೀನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ನನಗೂ ಬಹಳ ಭಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೈವಾಧೀನವಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಗಂಡಗಳೂ ತಪ್ಪಿದುವು. ಮುಂದೆ ಇನ್ನೀನನರಕ್ಕವಾಗುವುದೋ! ಅದರಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳದಹಾಗೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣದಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದೇ ಮೇಲು! ಬಾ ! ಹೋಗುವೆವು. (ಎಂದು ಹೋಗುವರು.)

◆◆◆ಇದು ವಿಷ್ಣುಂಭವು.◆◆◆

ಆಸ್ಥಾನ—ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಸಭಾಮಂಚಪ.

(ಮಂತ್ರಿಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳೂ, ವಸಿಷ್ಠಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನೆರೆದಿರುವರು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಅಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜ ಪರಾಕ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. (ದಂಡಧಾರಿಯಾದ ಕಂಚುಕಿಯು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.) ಛತ್ರಚಾಮರಾಯಬಿರುದುಗಳೊಡನೆ ರಾಜನು ಸಭಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು. ರಾಜನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಕುಲಕ್ರಮಾಗತವಾದ ಈ ಧರ್ಮಾಸನವನ್ನೀರಿ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ದೇವದೇವನಾದ ತ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆವು.

ವಸಿಷ್ಠರು-ಆಹಾ ! ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೇನು ? ಯಾವಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವರಂಗವೇ ಇದು !

(ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು.)

ರಾಗ. ತಾಳ.

ದೇವದೇವ ಯುರಾರೀ | ಜಯ | ಪಾವನಾತ್ಮಕ ಶರೀ |
ಶ್ರೀವನಿತಾವರ | ಸಕಲಾಧಾರ || ದೇವ ||

ಆಸ್ಥಾನ:— ಅನುರಾವತಿಯ ಪುರವೀಧಿ.

(ಪರವತಮುನಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಪರವತಂ—(ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಹಾ! ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು! ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಮತ್ತು ಶಾಂತವಾದ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಈಗಿನ ಚಂದ್ರನು, ತವೋಗುಣವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಕೇವಲ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠನಾದ ಯೋಗಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು.

ಕಂ|| ಶರದಭ್ರಸರಿತ್ತಟದೋಳ |

ಪರಿಶುದ್ಧಾಂಬರಪರಿತನಿಜಮೂರ್ತಿ ನಿಶಾ |

ಕರಮುನಿ ಜಪನಿಷ್ಠನವೋಲ |

ಮೆರೆವಂ ಕರವಿದ್ಯತಾರಕಾಕ್ಷಾವಳಿಯಿಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ಶರತ್ಕಾಲವು, ಕಾಮಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾವೋದ್ದೀಪನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಿರುವುದು: ಏಕೆಂದರೆ, ಇದುವರೆಗೆ ಮೇಘವೃತ್ತವಾಗಿ ಕಾಂತಿಗುಂಡಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗ್ರಹಗಳು, ಈಗ ಆಪೂರ್ವವಾದ ಕಾಂತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲವಶದಿಂದ ತವೋಗುಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೇಜೋಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ, ತಿರುಗಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲಸ್ಮಿತಿಯೇ ನಿರರ್ಶನವಾಗಿರುವುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ.—

ವ್ಯ|| “ಸೇವಿಸಿ ಮೀನಮೇಷವ್ಯ ಷಭಾದಿಗಳಂ ಕ್ರಮದಿಂದೆ ಭಾನು ದು |
 ಭಾವದಿನೈದಿ ಕನ್ನೆಯೊಡಗೂಡಲೊಡಂ ಕಿಡೆ ತನ್ನ ತೇಜಮಿ |
 ನ್ನಾವುದುಪಾಯಮೆಂದು ತುಲೆಯಂ ಜನರಂಜನೆಗೆರಿ ತೇಜಮಂ |
 ಭೂವಲಯಕ್ಕೆ ಬೀರಿದನೆನಲೆ ೧೧ಧಿಯೋಗಮನಾರೊ ಮೀರವರಂ||”

ಎಂತಹ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದರೂ, ಕಾಲವಶದಿಂದ ಭಗವನ್ಮಾಯೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ಬುದ್ಧಿವೋಹಕ್ಕೆಳ್ಳಾಗಿ ತೇಜೋಹಾನಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗುವುದೆಂದೂ ಇದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದು ! ಹೋಗಲಿ ! ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದೇನು ? ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸುಹೃತ್ತಾದ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವೆನು. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಆಹಾ ! ಇದೇನಿದು ! ಈ ಪುರವೀಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ? (ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ) ಓಹೋ ! ತಿಳಿಯಿತು ! ಸುರನಾಥನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನು, ಈಗಿನ ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನು ಆತಿವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸುವುದಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿನ ಪುರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹೋತ್ಸವವೈಭವವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ನಾರದನೂ ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಓಹೋ ! ಇದೇನು ? ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಅಪ್ಸರಸೆಯರು ಇತ್ತಲಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ ! ಅಂತಹ ಮಹೋತ್ಸವಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಇವರುಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ? ಇರಲಿ ! ಅವರನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯುವೆನು.

(ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಬ್ಬರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

೧-ನೆಯವಳು—ಸಖೆ ! ಸರಸವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವು, ಎಷ್ಟು ನಿರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ನೋಡು !

೨-ನಿಯವಳು—ಹೌದು ! ಮಾಡುವುದೇನು ? ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನವಾಯಿತು! ನನ್ನ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಕ್ಕದೆಹೋಯಿತು.

೧ ನಿಯವಳು:—ಹೌದು! ನಾನೂ ನನ್ನ ಅಭಿನಯಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿರಬಹುದೆನು. ಆದೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

೨-ನಿಯವಳು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇವೇಂದ್ರನದೇ ತಪ್ಪು! ಭೋಗಪ್ರಧಾನವಾದ ಇಂತಹ ಉತ್ಸವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಶೃಂಗಾರದ ಗಂಧವನ್ನೇ ಆರಿಯದ ವೈದಿಕರನ್ನು ತಂದು ಮುಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರೆ ಅವರ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಡೆಯುವುದೆ ?

೧-ನಿಯವಳು—ನಿಜ ! ವೈದಿಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾರದನು ಬಂದಮೇಲೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು ?

ಪರ್ಮತಂ—(ಮುಂದೆಹೋಗಿ)ಓ ಅಪ್ಸರಸಿಯರೆ! ಇದೇನು? ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೀವುಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?(ಅಪ್ಸರಸಿಯರಬ್ಬರೂ ಪರ್ಮತನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸಿಲ್ಲವರು.)

೧-ನಿಯವಳು—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ)ಸಖಿ! ಆನಾರದನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ಪರ್ಮತಮಹರ್ಷಿಯು ಬಂದನಲ್ಲಾ! ಇನ್ನೇನುಗತಿ !

೨-ನಿಯವಳು—ಅಯ್ಯೋ ! ನಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇನಾದರೂ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದುರಬಹುದೆ ?

ಪರ್ಮತಂ—ಓ ಸ್ತ್ರೀಯರೆ! ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಿರಿ ! ಏನಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ ! ನೀವು ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

೧-ನಿಯವಳು—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಸಖಿ ! ಇವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡಲಾರನು! ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬಿಡು ! ಆದುದಾಗಲಿ!

೨-ನಿಯವಳು—ಅಯ್ಯೋ ! ಸರಿ! ಸರಿ! ನಾನೊಲ್ಲ ನಮ್ಮ ! ನೀನೇ ಹೇಳು !

ಪರ್ಮತಂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಓ ಅಪ್ಸರಸಿಯರೆ! ವೃಥಾಕಾಲಹರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಅಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗದೆ ಬೇಗನೆ ಹೇಳಿರಿ! ಎನಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಹುದು.

೧-ನಿಯವಳು—ಪೂಜ್ಯರೆ ವಂದಿಸುವೆವು. (ನಮಸ್ಕರಿಸಿ)ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಈಗ ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಾವೂ ಕೇಳಿರಬಹುದು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹೌದು! ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆನು.

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದರ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕಾಮದೇವನಿಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದನು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹೌದು! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನ್ಮಥನ ವೈಭವಗಳೇ ಆದುದರಿಂದ, ಅದೂ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆಮೇಲೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಆಗ ಮನ್ಮಥನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಪನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಪರ್ಮತಂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಏನೇನು? ಇಂದ್ರನು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಪನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆ? ಆಯಿತು! ಆಮೇಲೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗೆ ಆಕ್ರೋಶವುಂಟಾಯಿತು.

ಪರ್ಮತಂ—ನ್ಯಾಯವೇ! ಇಂತಹ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದಮೇಲೆ, ಯಾರಿಗೆತಾನೇ ಕೋಪವುಂಟಾಗದು! ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ?

೧-ನಿಯವಳು—ಇದೇ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾರದಮುನಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮನ್ಮಥನಿಗೂ, ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗೂ, ಕೆಲವು ವಾಗ್ವಾದಗಳು ನಡೆದುವು.

ಪರ್ಮತಂ—ಏನು! ತುಚ್ಛನಾದ ಮನ್ಮಥನು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾರದನಿಗೆ ಇದಿರುಮಾತಾಡಿದನೆ? ಅಮೇಲೆ.

೧-ನಿಯವಳು—ಅದರಿಂದ ನಾರದನಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವವು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ನಾವೂ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದೆವು.

ಪರ್ಮತಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ನಾರದನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು ?

೧-ನಿಯವಳು—ಅದನ್ನು ನಾವೇನುಬಲ್ಲೆವು ?

೨-ನಿಯವಳು—ಒಂದುವೇಳೆ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಪರ್ಮತಂ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

೨-ನಿಯವಳು—ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಆ ಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬರುವಾಗ, ಅಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೧-ನಿಯವಳು—ಹೌದು! ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಪರ್ಮತಂ—ದೇವಾಂಗನಿಯರೆ! ಒಳ್ಳೇದು! ನೀವು ಹೋಗಿರಿ! ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನಾದ ಆ ನಾರದನನ್ನು ಕಂಡು, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಿದಹೊರತು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದು! ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

(ದೇವಾಂಗನಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೈಹಿಡಿದು.)

೧-ನಿಯವಳು—ಸಖಿ! ಮೊದಲು ಈ ಪರ್ಮತಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ನನ್ನ ಮೈನಡುಗಿಹೋಯಿತು! ನಾರದನಮೇಲಿನ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಈ ತನುನಮಗೆ ಯಾವ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಎಂದು ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೇಗೆೋ ದೈವಾಫೀನದಿಂದ ಆ ಗಂಡವು ತಪ್ಪಿತು.

೨-ನೆಯವಳು—ಇಬ್ಬಿ! ಹೌದು! ಆಗ ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾರದನೂ, ಈಗ ಪರ್ಮ ತನೂ, ಆ ಮನ್ಮಥನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೇನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ನನಗೂ ಬಹಳ ಭಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೈವಾಧೀನವಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಗಂಡಗಳೂ ತಪ್ಪಿದುವು. ಮುಂದೆ ಇನ್ನೇನನರ್ಥವಾಗುವುದೋ! ಆದರಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳದಹಾಗೆ, ತೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದೇ ಮೇಲು! ಬಾ ! ಹೋಗುವೆವು. (ಎಂದು ಹೋಗುವರು.)

◆◆◆ಇದು ವಿಷ್ಣುಂಭವು.◆◆◆

ಆಸ್ಥಾನ—ಆಂಬರೀಷರಾಜನ ಸಭಾಮಂಟಪ.

(ಮಂತ್ರಿಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳೂ, ವಸಿಷ್ಠಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನೆರೆದಿರುವರು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಆಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜ ಪರಾಕ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. (ದಂಡಧಾರಿಯಾದ ಕಂಚುಕಿಯು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.) ಭತ್ತಚಾನುರಾಟಬಿರುದುಗಳೊಡನೆ ರಾಜನು ಸಭಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು. ರಾಜನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಕುಲಕ್ರಮಾಗತನಾದ ಈ ಧರ್ಮಾಸನವನ್ನೇರಿ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ದೇವದೇವನಾದ ತ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆವು.

ವಸಿಷ್ಠರು—ಆಹಾ ! ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೇನು ? ಯಾವಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವರಂಗವೇ ಇದು !

(ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು.)

ರಾಗ.

ತಾಳ.

ದೇವದೇವ ಯುರಾರೀ | ಜಯ | ಪಾವನಾತ್ಮಕ ಶೌರೀ |
ಶ್ರೀವನಿತಾವರ | ಸಕಲಾಧಾರ || ದೇವ ||

ಕರುಣಾ | ಭರಣಾ | ಸುರಗಣಶರಣಾ |

ವರಮುನಿಸನ್ನತ | ದಿವ್ಯಚರಣಾ || ದೇವ||

|| ೧ ||

ನವನೀರದನೀ | ಲಶುಭಾವಯವಾ |

ಭವ ಭಯ ಹರ ಪರ | ವಾಸುದೇವಾ||ದೇವ||

|| ೨ ||

(ರಾಜನು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳ್ಳಿರುವರು.)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಾದಿಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಸುಖಿಕ್ಷವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರಷ್ಟೆ?

ಮಂತ್ರಿ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯಾದ ನೀನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಾಗ, ದೇಶಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟು?

ರಾಜಂ—ಓ ಸೇನಾಪತಿ! ನಮ್ಮ ಸೇನಾಪರಿಕರಗಳೆಲ್ಲವೂ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶತ್ರು, ಚೋರಾದಿಬಾಧೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಡದಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವುದಷ್ಟೆ?

ಸೇನಾಪತಿ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಆದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೇನು? ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತವಾಗಿರುವುವು. ಆಧವಾ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನೀನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಸೈನ್ಯಗಳಿಂದೇನು?

ಕಂ|| ನಿನ್ನಯ ತೇಜೋಬಲಮೇ |

ತಾನ್ನೀಗಿಪುದಿಳಿಗೆನಿಷ್ಟದೋಷಮನೆಲ್ಲಂ |

ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಂಕಲ್ಪಮೇ |

ಮುನ್ನೆ ರಪ್ತಗುಮಖಿಲಜನದಭೀಷ್ಟಾರ್ಥಗಳಂ ||

ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸೈನ್ಯದುರ್ಗಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ, ನಿನಗೆ ನೆಪಮಾತ್ರದ ರಾಜಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿರುವವೇಹೊರತು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ!

ರಾಜಂ— ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿಸೇನಾಪತಿಗಳಿರಾ! ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುವಾಗ, ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿ

ಕೊಂತೆಯುಂಟು! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೇಳಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ! ಆದರೂ ಈಗ ನಾನು, ಈ ಸ್ಥಾನಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ, ನಿಮಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ;- ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ರಾಜಾದಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದೊರತು, ನಮ್ಮ ಭೋಗಾರ್ಥವಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಸೇನಾಪರಿಕರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶತ್ರುಚೋರಾಘಾತಗಳಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು, ಲೋಭಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ! ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬರಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಯಾವವಿಧದ ಹಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಅವರನ್ನು ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯವು.

ವಸಿಷ್ಠಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣನಿಗ ಅಸಾಧಾರಣಜಿಹ್ವವಾದ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವೇ ನಿನಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವಾಗ, ನಿನದೇಶಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಹಾನಿಯೆಂದರೇನು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಪರಮಧನ್ಯರಾರುಂಟು!

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿವಚನಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೇನು? ನನಗೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನೀವೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನನಗೆ ಯಾವ ಅಭ್ಯುದಯವುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದಿಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾನು ಪಾತ್ರನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು? ಏಕೆಂದರೆ:—

ಕಂ|| ಘನಮುನಿಗಳ್ಲಂ ನಿಜದ |
 ತರ್ನಮಾತ್ರಮನೀಯದಖಿಲಲೋಕೇಶಂ ಮ |

ತೈನಗಿತ್ತಂ ತನ್ನ ಸುದ |

ಶ೯ನಮನೆ! ತನ್ನಂತೆ ಧನ್ಯರಾರಿನ್ನಿಳಿಯೋಳೆ?||

ಅದುದರಿಂದ:—

ರಾಗ.

ತಾಳ.

ಅಹಹ ನಾನೇ | ಧನ್ಯನಖಿಲ | ಲೋಕಮಾನ್ಯನು |

ಮಹಿಯೊಳೆನ್ನ | ಭಾಗ್ಯಕಾವುದೆಣೆಯೊ | ಕಾಣೆನು||ಅ||

ಎನ್ನ ಜನ್ಮ | ವೆನ್ನ ಜೀವನ | ವೆನ್ನ ಭಾಗ್ಯವು |

ಸನ್ನತಾಂಗನ | ಸೇವೆಯಿಂದ | ಸಫಲವಾದುದು || ೨ ||

ಸರಸಿಜಾಕ್ಷನ | ಸುಗುಣಕೀರ್ತನ | ಸುಧೆಯ ಸವಿಯುವ |

ಪರಮಭಾಗ್ಯವೆ | ಭಾಗ್ಯವಣಿಸಲಖಿಲಲೋಕಕೆ || ೩ ||

ಶರಣಜನಕೆ | ತನ್ನನೆ ತಾ | ನೆರೆದು ಪೋಷಿಪ |

ಹರಿಯ ಕರುಣೆ | ದಳತೆಗೆ ನೆರೆ | ಪಾರಮಾವುದೋ || ೪ ||

ಆದರೇನು ? ಎಲೈ ಅಮಾತ್ಯರೆ ! ಕೇವಲಸ್ವಾರ್ಥಪರರಂತೆ ಈ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಮನಸ್ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ! ನನ್ನಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಆಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಸುಖಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ! ಅದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿವರೈ ! ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗ್ರಾಮಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸದಾಹರಿಕೀರ್ತನಪರರಾಗಿದ್ದು, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯವು. ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೊಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಜಪ, ತಪಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಗಿರುವುವು. ಅದುದರಿಂದ,

೯|| ಹರಿಚರಣಸ್ಮೃತಿಯೆ ತಪಂ |

ಹರಿಗುಣಕೀರ್ತನಮೆ ಸಕಲಮಂತ್ರಜಪಂ ಶ್ರೀ |

ಹರಿಪೂಜೆಯೇ ವ್ರತಾವಳಿ |

ಹರಿಸೇವೆಯೇ ಯಜ್ಞ ಮೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನಿಬರಾ ||

ಆದರೆ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗ
ವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದರೂ, ದೃಢಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ
ವರಿಗೆ ಇದು ಸಿದ್ಧಿ ಸಲಾರದು.

ರಾಗ - ಆರಬಿ - ಆದಿತಾಳ.

“ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ ಶ್ರೀ | ಹರಿಸೇವೆ | ಪಾಮರಮನುಜಗೆ | ಸಾ || ಪ ||
ನೇಮನಿಷ್ಠೆ ಬಿಡದಂದಲನುದಿನ | ಸಾಮಜವರದನ | ಪ್ರೇಮದಿ ಭಜಿಸುದು||ಅ||
ಅಂತರಂಗಮಲವೆಲ್ಲವನಳಿದು | ಸಂತತಮನದಲಿ ಶ್ರೀ |
ಕಾಂತನ ಚರಿತೆಯ | ಕೇಳುತ್ತ ನಲಿದು | ಸಂತಸವನು ತಳಿದು |
ಸಂತರ ಸಂಗದಿ ಸಂತತವಿದ್ದು ನಿ | ರಂತರ ಹರಿಯನು | ಚಿಂತಿಸಬೇಕು||ಸಾ||
ಜ್ಞಾನಕರ್ಮದಿಂ | ದ್ರಿಯಗಳ ನಿಕ್ರಹಿಸಿ ಜ್ಞಾನವ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ |
ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳಿ | ವೆರಡನು ತಾ ಸಹಿಸಿ | ದೀನತ್ವವ ವಹಿಸಿ |
ಮಾನಾವಮಾನ ಸಮಾನಗಳೆಂದುನಿ | ದಾನದಿ ಹರಿಗುಣಧ್ಯಾನವಮಾಳ್ವುದು||”

ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಹರಿಧ್ಯಾನಪರರಾಗಿದ್ದ ರಮಾತ್ರವೇ ಭಕ್ತಿ
ಯು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸತ್ಸಹವಾ
ಸನೇ ಮೂಲವು. ಆತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ಹರಿಭಕ್ತೋತ್ತಮರನ್ನು
ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗ
ಬೇಕು. ದೇವರ್ಷಿಯಾದ್ದು ನಾರದನೂಕೂಡ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರ ಸ
ಹವಾಸಬಲದಿಂದಲವನೇ ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರಣಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಲೋ
ಕಪೂಜ್ಯನಾದನು!

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಧ್ವನಿ.)

(ನಾರದಪರವತರಿಬ್ಬರೂ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯೊಡನೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಬರುವರು.)

ರಾಗ - ತಾಳ.

ನಾರಾಯಣಾ! ಭಕ್ತ | ಪರಾಯಣಾ | ಭಯನಿವಾರಣಾ | ಲೋಕಕಾರಣಾ ||
ಸುರವರೇಣ್ಯ | ನತಶರಣ್ಯ | ಭುವನಮಾನ್ಯ | ಭವಭಯತಾರಣಾ || ೦ ||

ಸರೋಜಸಂಭವ | ಪುರಾರಿಯುಖಸುರ | ವರಾರ್ಚಿತಾಂಘ್ರಿಸು | ರೋರುಹಾ |
 ಖಲವಿದಾರ | ನಿಗವೋದ್ಧಾರ | ಭಕ್ತಮಂದಾರ | ವರಕರುಣಾಕರಾ ||೨||
 ವಿನಾಶಿತಾಖಿಲ | ಘನಾಘಸಂಕುಲ | ಕೃಪಾಲವಾಲ ಸು | ನಿರ್ಮಲಾ!
 ಭವವಿನಾಶ | ಶುಭವಿಲಾಸ | ಜಯ ಪರೇಶ | ಪಂಕಜಲೋಚನಾ || ೩ ||
 (ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಇದ್ದರೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು.!ರಾಜನು ಆಸನದಿಂದ
 ಕಳಗಿಳಿದು ಬಂದು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯಗಾಢ ದೇವಮುನಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ನಾರದಂ—ವಿಜಯೀಭವ !

ಪರ್ವತಂ—ಕಲ್ಯಾಣಮಸ್ತು !

ರಾಜಂ—(ಪೀಠವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ! ಈ ಪೀಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಂಕರಿಸಬೇಕು.
 (ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿರುವರು)

ರಾಜಂ—ಮುನಿವರೈರೆ ! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈಗ
 ನನ್ನ ಗೃಹವು ಪಾವನವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು
 ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ಆದರೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ತಮ್ಮ ಆಗಮನಕ್ಕೆ
 ಕಾರಣವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿ
 ರುವುದು ! ಮಹರ್ಷಿಗಳ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಲಿ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾ
 ಗಲಿ, ಅವರವರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗಾಗಲಿ ವಿಘ್ನತವೇನೂ
 ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ಪರ್ವತಂ—ಕಂ|| “ನೈವ ನೀಂ ಪಾಲಕನಾಗಿರೆ |
 ತಪಸ್ವಿಗಳ ತಪಕೆ ವಿಘ್ನಮೆತ್ತಣಿನಕ್ಕುಂ |
 ತಪನಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರೆ
 ವಿಘ್ನಲಾಮಂಡಲದೆ ತಿಮಿರಮೆಂತುದ್ಭವಿಕುಂ ?||”

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ನಿನ್ನ ತೇಜಃಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ತಪೋವಿಘ್ನಗಳೆ
 ಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಭಗವಂತನ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು ನಿನ್ನ
 ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾದ ಆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾ
 ರಾಯನ ಸಾಕ್ಷಾದ್ದರ್ಶನದಂತೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವೇ ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿ
 ಗೆ ಫಲರೂಪವಾಗಿರುವುದು.

పర్వత—ఈ నిన్న అద్భుతకీర్తియన్ను కేళియే నావూ నిన్న దర్శన
 దిందః ధన్యరాగబేకేందు ఇల్లిగే బందవరేఱ్ఱొరతు, బేరే
 యావ కార్యోద్దేశదీందలూ బందవరల్ల. రాజేంద్రా!
 నినగూ, నిన్న రాజ్యాంగగళిగూ, నిన్న ప్రజేగళిగూ కుశల
 వషే ?

రాజం—పూజ్యరే ! నిమ్మంతక మహాత్మర పూర్ణానుగ్రహకే పా
 త్రనాగిరువాగ, నన్న క్షేమకే యావభాగదల్లి క్షోరతేయుం
 ట్టుఱాగిద్దరూ, భగవన్మా యేయ ప్రభావనన్నూ, ప్రకృతి
 బద్ధవాద ఈ ప్రపంచద స్థితిగళిగన్నూ కరతలమలక
 దంత సాక్షాత్కరిసబల్ల సమగే, ఈగ నాను ఱ్ఱోసదాగి తిళిస
 బేకాదుదేను ? లోకదల్లి సంసారియాద మనుష్యను,
 ఎషే భాగ్యశాలియాగిరలి! ఎషే బలపరాక్రమవుళ్ళవ
 నాగిరలి! పుత్రకళత్రాదువోకపాశదల్లి సిక్కిరువవరగే,
 ఆవసగే క్షేమపంబ మాతే సుళ్ళు! ఆవన మనస్సు ఆవన
 రతవూ యావుదాదరూ ఒండు జింతేయింద కుదియుత్త
 లే ఇరువుదు.

నారదం—ఆఱా! ఏనిదు! భగవద్గుణామృతపానదింద నిత్యసం
 తోషియాద నినగూ కుటుంబజింతేయే? నిన్న జింతేగే కా
 రణవేను ?

రాజం— పూజ్యరే !

కం || క్షితియోళగేణిపలఁ “కన్యా ।
 పితృత్వమే దుఃఖహేతు” వేంబిణుడి ని ।
 శ్చి తమేంబుదకే నన్ని ।
 స్థితియ నిదర్శనమేనిత్స దిగళఁ నిజదిం ॥

పూజ్యరే ! ననగే శ్రీమతియంబ కన్యేయొబ్బళిరువళు. నన్న
 పుణ్యఫలవే మూర్తిభవిసిదంతే, సకలగుణసంపన్నే యాద

ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಗೆ ವಿವಾಹಕಾಲವು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು. ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅವಳ ರೂಪಗುಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನೊಬ್ಬನೂ ನಮ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ! ಆಕೆಯ ವಿವಾಹವಿಷಯವಾದ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ಅನೇಕರಾಜಕುಮಾರರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವುದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಲಿಲ್ಲ.

(ಸುಂದರಕನಿಂಬ ರಾಯಭಾರಿಯು ಚಿತ್ರಪಟಗಳೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಸುಂದರಕ—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಾನು ಸುತ್ತಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ನನಗೆ ಉತ್ತಮವೆಂದು ತೋರಿದ ಈ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬೇಕು.

ರಾಗ

ತಾಳ.

ಲಾಲಿಸ್ಯೆ | ರಾಜವಂಶ | ಮೌಳಿ ಲೋಕಮಾನಿತ ನೀ||ಪ||
 ತೊಳಲಿ ದೇಶಂಗಳ | ತಂದೆನೀ ಚಿತ್ರಗಳ|| ಅ ||
 ಮಗಧಭೂಮಿ | ಪಾಲನಿವ | ನಗೆಣಿತಸೌ | ಭಾಗ್ಯದಿಂದ |
 ಜಗದಲ್ಲಿ ಸುವಿಖ್ಯಾತ | ಕೀರ್ತಿ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿ || ೧ ||
 ಇವನೆ ಕಾಂಭೋಜನು | ರವಿಸಮಾನತೇಜನು
 ಭುವನವಿದಿತಪರಮವೈ | ಭವದಿ ರಾಜಿಸುವನು || ೨ ||
 ಅಂಗಜಾ | ಕಾರನಿವ | ನಂಗೆಭೂಮಿಪತಿ ತನ್ನ |
 ತುಂಗವೀರ್ಯದಿಂದ ವೈರಿ | ಭಂಗವನ್ನೆ ಗೈದವನು || ೩ ||

ರಾಜಂ—(ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇಸರದಿಂದ) ಸುಂದರಕಾ! ನಿನ್ನ ಶ್ರಮವೂ ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರರು ಅನೇಕವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪರಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರ ಮುಖಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪವು ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಇನ್ನು

ನಮ್ಮ ; ವರಾಸ್ವೀಷಣಪ್ರಯತ್ನವು ಸಾಕು ! ಸೈವೇಭೈಯಿದ್ದಂ
ತಾಗಲಿ !

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ಈ ಸ್ವಲ್ಪವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀ
ನೂ ಚಿಂತಿಸಬಹುದೆ ? ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಮೊದ
ಲು ವರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಮೇಲಲ್ಲವೇ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರ
ಬೇಕು! ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವ
ರನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶವನ್ನು ನೀನು
ಯೋಚಿಸಬೇಡವೆ? ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರು
ವ ವರನಾವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಒಂದುವೇಳೆ
ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬಹುದೇಹೊರತು, ಈ ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗಾಗಿ
ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವರನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕೊರಗುವುದು ತಪ್ಪು !
ಅಘಟಿತಘಟನಾಸಮರ್ಥನಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು
ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವು!

ವೈ. ಜನನಿಯ ಗರ್ಭಕೋಟರದೆ ಮೆಯ್ಯುಡ್ಡುಗ್ವರ್ಪ ಕಿಶೋರಕಕ್ಕೆ ಕಾ|
ನನದೊಳನಾಕುಲಂ ಕೆಡೆದು ಮೆಯ್ಯುರೆದಿರ್ಪ ಮಹಾಹಿಗಳ್ಗೆ ಜೀ |
ವನಮನೆ ಕಲ್ವಿಸುತ್ತೆ ಸುಖದಿಂ ಪರಿಪೋಷಿಸುತಿರ್ಪನಾವನಾ |
ವನರುಹನಾಭನೇ ಘಟಿಯಿಸಲ್ವೆರೆವಂ ನೆರೆ ದುರ್ಘಟಕಾರ್ಯವರ್ಗಮಂ ||

ಪರ್ವತಂ—ರಾಜಾ ! ಗುಣವತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಕನ್ಯೆಗೆ ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕ
ದಲ್ಲಿಯೇ ತಕ್ಕ ವರನು ಲಭಿಸಲಾರನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವೆಯೆಲ್ಲವೆ ?
ಅದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅತ್ತೀಹರಿಯೇ ತಾನಾಗಿ ವರರೂಪ
ದಿಂದ ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವರಿಸಿದರೂ ವರಿಸಬಹುದು. ಆ
ತನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನಿ ದಿರುನೋಡತ್ತಿರಬೇಕಾದುದೊಂದೇ ನಿನ್ನ
ಕಾರ್ಯವು.

ರಾಜಂ— ಪೂಜ್ಯರೆ ! ನಿಮ್ಮ ಹಿತವಾದಗಳನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸಿದೆನು.

(ಕಂಚುಕಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಶ್ರೀಮತೀಕುಮಾರಿಯು, ಉತ್ತಮಪತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಗೃಹೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವರಲಕ್ಷ್ಮೀಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ದೇವಿಯರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆವೆಂದು ತಿಳಿಸು ಹೋಗು! (ನಾರದಪರವ್ವತರನ್ನು ನೋಡಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಾವೂ ಆ ಉತ್ಸವಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕು.

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ!

ರಾಜಂ—(ಕಂಚುಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಜಯಂಧರಾ! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಾರದಪರವ್ವತರು ಬಂದಿರುವರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಬಂದು, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು! ನಾನೂ ತೀಘ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಬಂದು ಸೇರುವೆನು.

ಕಂಚುಕಿ—ಆಪ್ಪಣೆ (ಹೋಗುವನು.)

—◆◆◆ ತೆರೆಯು ಬಿಳುವುದು. ◆◆◆—

ಇದು ದ್ವಿತೀಯಾಂಕವು.

◆◆◆ ತೃ ತೀ ಯಾಂ ಕಂ ◆◆◆

ಆಸ್ಥಾನ:—ಆರಮನೆಯ ಉದ್ಯಾನದ ಮುಂದಿನ ಬಯಲು.

(ಮನ್ಮಥನು; ಕಬ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ, ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, ಆತುರದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಮನ್ಮಥಂ—ಆಹಾ! ಆ ನಾರದನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ, ಈಗ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು! ಈಗ ನಾರದನು ಈ ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಎಂತಹ ಚಿತ್ರೇಂದ್ರಿಯರಿಗಾದರೂ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಿರುವುವು. ಇದರಮೇಲೆ ನಾನು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ವಸಂತನನ್ನು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ನಾರದನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಪುಷ್ಪಪಲ್ಲವಾದಿಸಮೃದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಅಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಳೆಯೇರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುವಾಗಲೇ, ನಾರದನಿಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕದಲುವುವು. ಆದೇಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಈ ನನ್ನ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವೆನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ವೋಹಾಕುಲವಾಗದಿರುವುದೋ ನೋಡುವೆನು!

ವೃ|| ಲಲಿತೋದ್ಯಾನದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂ ಶುಕಸಿಂಹಪ್ರಧಾನದಿಂ ಶೀತಲಾ ನಿಲಸುಸ್ವರ್ಶನದಿಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಣಸುಮನಸ್ಸಾಗಂಧ್ಯದಿಂ ಸತ್ಫಲಾ |
ವಳಿಯಿಂದಾಮುನಿಯಂ ಮರುಳ್ಗೊಳಿಸುತಂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಕ್ಷೋಭದಿಂ |
ಸಲೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ಬೀಡನಿಪ್ಪ ಮನದೋಳೆ ಸ್ತ್ರೀಮೋಹಮಂ ಬಿತ್ತುನೆಂ ||
ಆಹಾ ! ದೇವೇಂದ್ರನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಗೌರವವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಅವಮಾನಪಡಿ

ಸಿದ ಆನಾರದನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ತೀರದು! ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಜಯಿಯೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾನು, ಆ ಬಡಯೋಗಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾರದೆಹೋದರೆ, ಈ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಫಲವೇನು!? ಇರಲಿ! ಆ ನಾರದನನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ನನ್ನ ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸದೆ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ! (ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸಿ) ಆದರೆ ಈಗ ಪರ್ಮತಮುನಿಯೂ ನಾರದನ ಜತೆಯಲ್ಲಿರುವನು! ಅವನೂ ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಹೋಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ, ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ನಾರದನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಲಿಸುತ್ತ ಬಂದರೂ, ಪರ್ಮತನು ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆಗಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿ, ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕದಲದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆಗ ನನ್ನ ಸಾಹಸವೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ನಾರದಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಈ ನನ್ನ ಪುಷ್ಪಬಾಣದಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅವರವರಲ್ಲಿಯೇ ಪರಸ್ಪರಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಕಾಲವಿಳಂಬವು ಸಾಕು! ಹೊತ್ತು ಮೀರುವುದು! ಇದೋ ಹೊರಡುವೆನು.

ರಾಗ - ನೋಟು - ತಾಳ.

ಇದೋ! ಪೋಗುವೆ | ನಿದೋ! ಪೋಗುವೆ | ನಿದೋ ಪೋಗಿ|ಸೇರುವೆ | ನಾ ಬೇಗೆ | ಸಾಗದ ಗೆರವೆ | ಬೀಗಿದ ನಾರದ | ಯೋಗಿಯ ಮದವುಡುಗಿಸಲೀಗೆ | ಛಲನ ಮೀರಿ | ಬಲನ ತೋರಿ | ಮೆರೆವ ವೈರಿ|ವ್ರಜವ ಸಾರಿ| ಭಂಗಿವ ನನ್ನ ಶ್ರೀರಾಳಿಯೆ! ಬಲುಮೆಗೆ | ನಿಲುವನೆ ಫಡಫಡ ಬಡಜೋಗಿ|| ಸುರಾಸುರರ | ನಿರಾಕರಿಸಿ | ಪರಾಭವಿವ ಶರಾಸನದಿ || ೧ || ಆ ಬಡಮಾನಿಯ | ಛಕ್ತವಿರಕ್ತಿಗೆ | ಮುಕ್ತಿಯನೀಗೆಲೆ | ಸಲಿಸುವೆನು|| ೨ ||

ಎಂದು ಹೋಗುವನು.

ಆಸ್ಥಾನ:- ಅರಮನೆಯ ಗೃಹೋದ್ಯಾನ.

(ನಿಯಮನಿಷ್ಠಳಾದ ಶ್ರೀಮತಿಯು, ಮಂತ್ರಕಲಶದ ಮುಂದೆ, ಧೂಪದೀಪಾದಿಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ನಿಂತಿರುವಳು. ರಾಜ ಪತ್ನಿಯು ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವಳು. ಸುಮಂಗಲಿಯರೂ, ವೃದ್ಧ ತಾಪಸಿಯರೂ ನಿರೆದಿರುವರು.)

ರಾಜಪತ್ನಿ—ಕುಮಾರೀ! ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಕಲಶವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅಂಜಲಿಬಂಧಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು! ಶ್ರೀಮತಿ—(ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಳು.)

ಶ್ರೀರಾಗ - ಆದಿ - ತಾಳ.

ಪಾಲಿಸೌ | ಪಂಕಜನಾಭನ ರಾಣಿ | ಪಾಲಿಸೌ | ಗುಣಮಣಿ ಫಣಿವೇಣಿ |
ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ಪ | ದ್ವಾಲಯ ಸದಯ | ನೀಲವೇಣಿ ನವ | ಪಂಕಜಪಾಣಿ |
ಬಾಲಚಂದ್ರನಿಭ | ಫಾಲೆ ಸುಶೀಲೆ | ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ನಿಗ | ಮಾಗಮವಿನತೆ || ೧ ||
ಇಂದೀವರಾಕ್ಷೀ ಶ್ರೀವರಲಕ್ಷ್ಮಿ | ವಂದಾರುಜ | ನಾನಂದಕಟಾಕ್ಷಿ |
ಕುಂದಕುಸುಮಕು | ಟ್ಕಲನಿಭರದನೆ | ಮಂದಹಾಸರುಚಿ | ಸುಂದರವದನೆ |
ಮಂದರಾದ್ರಧರ | ಹೃದಯೋಲ್ಲಾಸಿನಿ | ವಂದಿಸಿ ನಿನ್ನನು | ಬೇಡುವೆ ಜನನಿ || ೨ ||
ಭಾಮಾಮಂ | ಡಲಮಣಿ ಮಂಜುಳವಾಣಿ | ಕಾಮಾರಿಕ | ರಾರ್ಚಿತೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ |
ಸಾಮಜಗಾಮಿನಿ | ಕಾಮಿತದಾಯಿನಿ | ಕಾಮಜನನಿ ಕಲಿ | ಕಲ್ಮಷನಾಶಿನಿ |
ಕಾಮಿತಾರ್ಥವಿತ್ತೆನ್ನನು ಕಾಯೆ | ಕೋಮಲಾಂಗಿ ಕರು | ಜಾಲಯೆ ತಾಯೆ || ೩ ||
(ಶ್ರೀಮತಿಯು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)

(ಕಂಚುಕಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ—ದೇವಿ! ಮಹಾರಾಜನು ಧರ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿರುವನು! ದೇವರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾರದಪರ್ವತರಬ್ಬರೂ, ರಾಜದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದಕೂಡಲೇ, ಮಹಾರಾಜನು ಬರುವನು. ಅಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಂದಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವನು.

ರಾಜಪತ್ನಿ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಏನು ! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಾರದಪರ್ಮತರು ಬಂದಿರುವರೆ ! ಅವರನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಯೇನು? ಹೋಗು ! ಈಗಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ (ಶ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ)ವತ್ಸೆ ಏಳೇಳು! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಾರದಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರೂ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವರಂತೆ ! ಲೋಕಪೂಜ್ಯರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ, ನಿನ್ನ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯೋದಯವು! ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನು ಈ ಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೆ ಕುಂಕುಮತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸು! ಈ ವೃದ್ಧಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವೋಘನಾದ ಅವರ ಅಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗು !

(ಶ್ರೀಮತಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಂಕುಮತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

(ಅವರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧತಾಪಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸುವಳು.)
ವೃದ್ಧತಾಪಸಿ—

ಕಂ || ಕುಲವೃದ್ಧರ ಕುಲಗುರುಗಳ
ಕುಲದೇವತೆಯರ ನಿರಂತರಾನುಗ್ರಹದಿಂ |
ಎಲೆಸುತೆ! ನೀಂ ದೀರ್ಘಸುಮಂ
ಗಲಿಯಾಗಿ ಚಿರಾಯುವಾಗಿ ಸುಖದಿಂ ಬಾಳಾ||

(ಸುಮಂಗಲಿಯೆಲ್ಲರೂ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಾಕುವರು.

ಕಂಚುಕಿಯು ನಾರದಪರ್ಮತರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಇತ್ತದಯಮಾಡಸಬೇಕು! ಇದೇ ಮಹಾರಾಜನ ವಸಂತೋದ್ಯಾನವು.

(ನಾರದ ಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಉದ್ಯಾನದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮನ್ಮಥನು ಧನುರ್ಬಾಣಗಳೊಡನೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು, ಅವರಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವನು.)

ನಾರದಂ—(ಪರವಶನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಮಿತ್ರನೆ ! ಈ ವನಸನ್ನಿವೇಶೆ,
ವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ ? ಇದು ಎಂತಹ ವಿರಕ್ತರಿಗೂ ವಿಷಯಾ
ಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿರುವುದು ನೋಡು !

ಪರವಶಂ—ಹೌದು ! ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಏನೋ
ಒಂದುವಿಧವಾದ ವಿಕಾರವು ತೋರುತ್ತಿರುವುದು.

ನಾರದಂ—ಇದುವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ
ಈ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರು
ವುವಲ್ಲಾ ! ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು!

ಪರವಶಂ—ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲವೇ ವಿರಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು, ಇಂತಹ
ಭೋಗಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡದೆ, ನಿರ್ಜನವಾದ
ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು.

ನಾರದಂ—ಹೌದು ! ನಿಜವೆ ! ಈ ಉದ್ಯಾನದ ಒಂದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವೂ,
ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ರಾಗ - ಕೇದಾರ - ರೂಪಕತಾಳ.

ಅಂದಮಾಗಿ ತೋರ್ಪುದೀವನವು | ನೆರೆ ನೋಡು ನೋಡು ನೀ || ನಂದ ||

ಅಂದಮಾದಳಿ | ವೃಂದಾರೋಂಕೃತಿ | ಯಿಂದಮೋಪ್ಪವುದೀ |

ವರ | ಸುಂದರೀವದ | ನೆಂದುಬಿಂಬದೋ |

ಲಂದಮಾದರ | ವಿಂದಬೃಂದದಿ || ನಂದ || ೧ ||

ಶೀತಲಾಂಬುಸ | ಮೇತಮಾಗಿಹ | ವಾತವೀಜನದಿಂ |

ಪರಿ | ಧೂತಮಾಗಿಹ | ಕೇತಕೇಸುಮೆ |

ವ್ರಾತದಿಂದತಿ | ರಮ್ಯಮಾದುದು || ೨ ||

ಪಾರಿಜಾತದ | ಸೌರಭಂಗಳ | ಸಾರಮೀ ವನದೊಳ |

ಮಿತಿ | ಮೀರಿಸೌಖ್ಯವ | ನೀರರೆದೆಗೆ |

ಬೀರುವಂತಿರೆ | ತೋರುವತಿರ್ಪುದು || ಅಂದ ||

೩ ||

ಪರ್ವತಂ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ ! ಇಂತಹ ದಿವ್ಯೋದ್ಯಾನ
ನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸತಕ್ಕ ಸಂಸಾರಿಗಳೇ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂದು ತೋ
ರುತ್ತಿರುವುದು.

ನಾರದಂ—ಮಿತ್ರನಿ! ಕಾವೋದ್ಧೀಪಕಗಳಾದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆಷ್ಟೋ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ವಿರಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬಾರದು. ಬಾ! ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆವು. (ಸ್ವಲ್ಪಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಆಹಾ! ಈ ಕಮಲಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಜಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಯು, ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಾ, ಎಷ್ಟುಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವುದು ನೋಡು!

ಪರ್ವತಂ—ನಾನೂ ಆದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಛೀ! ವಿರಕ್ತರಾದ ನಮಗೆ ಇವುಗಳಿಂದೇನು! ಮುಂದೆ ಬಾ! (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಮಿತ್ರನಿ! ಈ ಲತಾಗೃಹವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ! ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಸಮೇತರಾಗಿ ವಿಹರಿಸತಕ್ಕವರು ಎಷ್ಟು ಧನ್ಯರೋ!

ನಾರದಂ—ಆಂತವರು ಪರಮಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ? (ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಇತ್ತ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಈ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಬೇಕು. (ನಾರದಪರ್ವತರಿಬ್ಬರೂ ಕುಳಿರುವರು.)

ರಾಜಂ—(ಶ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ಕರೆದು) ಕುಸುಮೀ! ಇದೋ! ಲೋಕಪೂಜ್ಯರಾದ ನಾರದಪರ್ವತರಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ಇವರ ಪಾದಾಭಿವಂದನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರ ಆಮೋಘವಾದ ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗು!

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಈಕೆಯೇ ನನ್ನ ಮಗಳು! ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ನಾರದಂ—ಕುಸುಮೀ! ಉತ್ತಮಪತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಳಾಗು.

ಪರ್ವತಂ—ದೀರ್ಘಸುಮಂಗಲೀ ಭವ! (ಕೈಯೆತ್ತಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು.)

(ಶ್ರೀಮತಿಯು ಎದ್ದು ನಿಂತಮೇಲೆ, ನಾರದಪರ್ವತರಿಬ್ಬರೂ ಅವಳ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುವರು.)

ಪರ್ವತಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಆಹಾ! ಏನೀ ಅದ್ಭುತಸೌಂದರ್ಯವು!

ಕಂ || ಇವಳೇಂ ಮನ್ನೆ ಧರಾಜನ
 ನವವೋಹನಮಂತ್ರವಿದ್ಯೆಯೋ! ಮಾನವರೂ
 ಪನನಾಂತ ವಿಷ್ಣು ಮಾಯೆಯೋ!
 ಭುವನತ್ರಯಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೋ! ನಾನರಿಯೆಂ ||

ಇವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯ
 ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ! ಅಹಾ! ಇವಳ ಅಸಾಧಾರಣಸೌಂದ
 ರ್ಯವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ವೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡುವಂತೆ ತೋ
 ರುವುದಲ್ಲ ! ಆದರೇನು ? ಇರಲಿ ! ಕಾಲವಶದಿಂದ ಎಂತಹ
 ವಿರಕ್ತರಿಗಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕಲಗುವುದುಂಟು ! ಅಂತಹ
 ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗದಂತೆ ಮನಸ್ಸು
 ನ್ನು ತಡೆದಿಡುವುದೇ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆ ? ಇದಕ್ಕಾಗಿ
 ಧೈರ್ಯಗೊಡುವುದು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಈಕೆಯೇ
 ನಿನ್ನ ಮಗಳೆ ?

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಹೌದು ! ಇವಳೇ ನನ್ನ ಮಗಳು.

ನಾರದಂ—(ಅವಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ) ರಾಜಾ! ಇವಳಿ
 ಗಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ವರಾನ್ವೇಷಣಪ್ರಯತ್ನವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ—ಹೌದು ! ಇವಳಿಗಾಗಿಯೇ !

ನಾರದಂ—ರಾಜಾ! ನೀನು ಈ ಕನ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕ ವರನಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದು
 ಯುಕ್ತವೇ ! ಇವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯವಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ
 ರೆ, ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಕೂಸಿಗೆ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಯಾಗಲಿ, ಇವಳಿಗೆ ಅನೂರೂಪನಾದ ವರನು ಸಿಕ್ಕಲಾರನೆಂದೇ
 ನನಗೂ ತೋರುವುದು. ಅಷ್ಟೇಕೆ !

ವೈ|| ಅನುಭವದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿ! ಶುಭಕೀರ್ತಿ! ಸುರಾಸುರಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂ |
 ದೆನೆ ನೆಗಳ್ಳ ಮಹಾಪುರುಷನಲ್ಲದೆ, ಲೋಕದೊಳನಿಪ್ಪುರುಷರೇ |
 ತನುಜಿಯಿನೆನ್ನೆ ತಕ್ಕ ವರಸಾಮ್ಯಮನೊಂದುವೆರಿಲ್ಲ! ನಿಶ್ಚಯಂ |
 ಮನದನುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ! ಬಿಡಮ್ಮ ವರಾನಯನಪ್ರಯತ್ನಮಂ ||

ಪರ್ಮತಂ—ಹೌದು! ನಿಜ! ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುವುದು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ನಾನು ಆಗಲೇ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದಂತಾಗಲೆಂದು ಭಗವಂತನಮೇಲೆ ಭಾರವನ್ನಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆನು! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಲೋಕಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕ ಭಾರವು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದರಿಂದ, ಅವಳ ವಿವಾಹಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ನಾರದಂ—ಹೌದು! ಆದೇನೋ ವಾಸ್ತವವೇ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಕೊರಗುವುದರಿಂದ ಫಲವೇನು? ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಇವಳು ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಯಾವಳೋ ದೇವಾಂಶದವಳಾಗಿರಬೇಕೇಹೊರತು ಮನುಷ್ಯಕನ್ಯೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ.

ರಾಗ. ಕಲ್ಯಾಣಿ—ರೂಪಕ—ತಾಳ

ಲೋಕವೇಹನೆಯೇ | ಮಾನಿನೀ ಮನೋಹಾರಿಣಿ ||
 ನಾಕಲೋಕದ ನಾರಿಯೋ | ನಾಗಕನ್ಯೆಯೋ ಲೋಕ||೨||
 ಸರಸಿಜಾತ|ಸದೈಶನೇತ್ರೈ | ಸರಸಕೋಮಲ|ಮಂಜುಗಾತ್ರೈ |
 ನಿರುಪಮಲ|ವಣ್ಯಮೂರ್ತಿ | ನೀರೆ ನೀರಜಾನನಿ|| ೨ ||
 ಕುಂದಕುಟ್ಟು|ಲಾಭರದನಿ | ಮಂದಹಾಸ|ರಂಚಿರನದನಿ |
 ಸುಂದರೀಮಣಿ|ರತಿಯರೂಪನ | ಕುಂದುಗೊಳಿಪ| ಚಂದದಿಂದಲಿ||೩||

ಆದುದರಿಂದ ಓ ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಪರಿಪಾಪವೇ ಈ ಕನ್ಯಾರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೇಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ!

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವೆನು.

ರಾಜಪತ್ನಿ—ಲೋಕೋತ್ತರಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ದೇವಾಂಗನೆಯರ ರೂಪವನ್ನೂ ಕೇವಲಹೇಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮಿಂದ, ಈ ನಮ್ಮ

ಕುಮಾರಿಯು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹಳಾದಮೇಲೆ, ಇವಳು ಪರಮ ಭಾಗ್ಯವತಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ?

ನಾರದಂ—(ಭಯದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಅಯ್ಯೋ! ಇದೇನು? ಈ ಕನ್ನಿ ಕೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆತುಹೋದೇನಲ್ಲಾ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಕನ್ಯೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುವು. ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಾನು ಇವರಮುಂದೆ ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದನಾಗುವೆನು. ಬೇರೆಯಾವುದಾದರೂ ವ್ಯಾಜಾಂತವದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮರೆಸುವೆನು.

(ಪ್ರಕಾಶಂ)—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ! ದೇವಾಂಗನೆಯರ ಹೆಸರನ್ನೆತ್ತಿದುದರಿಂದ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾನು ನನಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆನು. ಈಗಲೇ ನಾನು ದೇವಸಭೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಅಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಕುಲ, ರೂಪ, ಯಾವನ, ಧನಸಂಪತ್ತಿ, ಪ್ರಭುತ್ವ, ಮುಂತಾದ ವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದಿದ್ದರೂ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಉನ್ಮಾಡ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜವು! ಈ ಸಮಸ್ತಭಾಗ್ಯಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಕಲೆತಿರುವಾಗಲೂ, ನೀನು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಕೇವಲ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣನಾಗಿರುವುದು ಎಂತವರಿಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರಲಾರದು.

ಪರವಶಂ—ಇದರಮೇಲೆ, ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ಲೋಕಮೋಹನೆಯಾದ ಇಂತಹ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ:—
(ಎಂದು ಅರ್ಥೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು.) ಆಹಾ! ಇದೇನು! ಅಸಂದರ್ಭವಾಗಿ ನಾನು ಈಕೆಯ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿ-

ಸುವ್ರದಕ್ವಾರಂಭಿಸಿದೆನು! ಛೇ! ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ, ಮೋಹಾಕುಲವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ವ್ಯಾಜಾಂತರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೇವಲಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮಹಾರಾಜಾ! ಈಗ ನಾರದನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಸಭಾವೃತ್ತಾಂತವು ನೀನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇ! ನಾನೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ನಿನ್ನ ಉಪಶ್ಯಾನವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿಬರುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರ! ತಡೆಯೇನು? ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಬಹುದು. (ಪರ್ವತನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ರಾಜಂ—(ಆತುರದೊಡನೆ) ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಆದೇನು? ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆಕ್ರಮವೇನು?

ನಾರದಂ—ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ದೇವೇಂದ್ರನು ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ, ಶಾರದೋತ್ಸವವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ, ಅದರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು.

ರಾಜಂ—ಆಯಿತು! ಅಮೇಲೆ?

ನಾರದಂ—ಆ ಉತ್ಸವವೈಭವವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಸಿದ್ದನು.

ರಾಜಂ—ನ್ಯಾಯವೇ!

ನಾರದಂ—ನಾನೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಹೀಗೆ ದೊಡ್ಡದೇವಸಭೆಯು ನೆರೆದಿರುವಾಗ, ಇಂದ್ರನು ಆ ಮನ್ಮಥನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪರವಶನಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದು, ತನ್ನ ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ

ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅವನ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಮಂದಾರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಜಂ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು ? ದೇವೇಂದ್ರನು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ತನ್ನ ಆ ಧಾರ್ಫಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನೆ ? ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೆರೆ ದಿರುವಾಗ, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆ ? ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೈಮರೆತಿರುವಾಗ, ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವು ಕೆಡುವುದೆಂಬ ಮಾತು ಸಿಜವೇ ! ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪದವಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾಕಡೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೆಳೆದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸತಕ್ಕ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ತುಂಬಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರಪೆಯಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ವೋಹಾಕುಲವಾಗದಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ !

ನಾರದಂ—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸ್ವಗತಂ) ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಿಷ್ಯಲ್ಪಷನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು ಈಗ ನಾನೇ ಕಾಮಪರವಶನಾಗಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲಾ ! (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ಆದರಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವುದಕ್ಕಿಷ್ಟೆ ವಿಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆನು

ರಾಜಂ—ಇದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷವು !

(ಕಂಚುಕಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ—...ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ! ವ್ರತಾನಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ರೀಮತೀ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು, ಗೃಹದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವಂತೆ ಕಾಲಗುರುಗಳಾದ ವಸಿಷ್ಠರ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿರುವುದು.

ರಾಜಂ—(ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಇದೋ ! ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸು ಹೋಗು ! (ನಾರದನನ್ನು ನೋಡಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು !

ನಾರದಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಗತಂ) ಆಹಾ ! ನಾನು ಇವರ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ದೈವಾಧೀನದಿಂದ ಇದೊಂದು ನೆಪವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು ! ನಾನು ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕಾಮಪರವಶನಾದ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗಾದರೂ ಹೊರಬಿದ್ದು, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೇವಲಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವಾಗುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ವಿವಿಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಹೊರತು ಈ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗೃಹದೇವತಾನಮಸ್ಕಾರವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇ ! ಇನ್ನು ನೀವು ಹೊರಡಿರಿ !

ರಾಜಂ—ತಾವೂ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕು.

ನಾರದಂ—ನಾನು ದೂರಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿರುವೆನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಪರವಶನು ಬಂದಮೇಲೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆವು.

ರಾಜಂ—ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ ! ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆನು. ಅದುವರೆಗೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ! ಕುಮಾರೀ ! ಬಾ ! ಹೋಗುವೆವು.

(ನಾರದನೊಬ್ಬನು ಹೊರತು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ನಾರದಂ—(ಅತ್ತಿತ್ತ ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಆಹಾ ! ಈಗಲೀಗ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತು ! ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ! ಈ ಕಾಮವಿಕಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆತುಹೋಗಿರುವೆನು. ಜನಸಂಪರ್ಕವೇ

ಇಲ್ಲದೆ ವಿವಿಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದಾದರೂ, ಕಾಮಾಕುಲವಾದ ಈ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. (ಆಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿ ನವರೆಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ) ಆಹಾ ! ಹೀಗೇಕೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿತು ! ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ರಂಭೆ, ಉರ್ವಶಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಅವರ ಗಾನನರ್ತನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕದಲದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಈ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದಾವರ್ತಿ ನೋಡಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಂಡುಕಾಣದ ಕಾಮವಿಕಾರದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ ! ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಂದಿಗೂ ಹೀಗಾಗಲಾರದು ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗಿಂತಲೂ ನಿರಕ್ತರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯೇ ಈ ಆಕಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿರಬಹುದೆ? ಹೌದು ! ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು ! ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ! ನಾನು ತ್ರಿಲೋಕಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಾತಿಶಯವಾದ ರೂಪಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೂ, ಮೋಹಾಕುಲವಾಗದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಈಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ, ಇದು ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ ? ಈಗ ನಾನು ಯಾವನಿಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಿಹೊಂದಿಸಲಿ ! (ಚಿಂತಿಸುತ್ತ) ಯಾವ ನಿಧದಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ? ಆಹಾ ! ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆತಿಸತಕ್ಕ ನಾನೇ ಹೀಗೆ ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ಈ ನನ್ನ ವೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಕಪಟವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ವೃ|| ಎನಗೀ ಶುದ್ಧಜಪಾಕ್ಷಮಾಲೆ ಕರದೋಳೆ! ವ್ಯಕ್ತೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಂಗಳಾ |
 ನನದೋಳೆ! ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭರಜಟಾಭಾರಂ! ತವೋವೇಷಮಿಂ |
 ತಿನಿತುಂ ಬಾಹ್ಯವಿಡಂಬಮಲೆ! ಮದನವ್ಯಾಮೋಹಿತಾತ್ಮಂಗೆ! ಕಾಂ |
 ಚನದಿಂದೋಪ್ಪಮನಿಟ್ಟ ಕರ್ಬುನದವೋಲಾಯೆನ್ನ ಬಾಳಕ್ಕಟಾ! ||

ಆಹಾ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನ್ಮಥನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಮಪಾಶದ
 ಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನು! ಬಿತೇಂದ್ರಿಯನೆಂದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
 ನನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಕುಂದಕವುಂಟಾಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪ
 ದನಾಗುವ ಕಾಲವೂ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವುದು! ಆಪರವತನೂ ನ
 ನ್ನಂತೆ ಇವಳ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದವನಾದರೂ, ಅವ
 ನು, ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ವಿರಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನನ್ನ
 ನ್ನೇ ಮೇಲುಪಜ್ಜಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿ
 ಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪರವತನು, ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದರೆ, ಎಷ್ಟು
 ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವನು! ಈಗ ಯಾವ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಮೋಹಾಕು
 ಲವಾದ ಈ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಿ! (ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರ
 ನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಯಾವ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದಲೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಲಿ
 ಲ್ಲ! ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು! ಆ ಭಗವಂತನ
 ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರೇರಿತಲ್ಪಡು
 ವುದೇಹೊರತು, ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ಯಾವವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ
 ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲ! ಇದುವರೆಗೆ ಎಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನ
 ಸ್ಸುಕಲಗದೆ, ಬಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ, ಈಗ ಈ ಕಾಮೋದ್ರೇ
 ಕವುಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಇದು ದೈವವ್ಯಾಪಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು?
 ಮುಂದೆ ನನಗೋ, ಅಥವಾ ಇತರರಿಗೋ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ
 ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಚಲಿಸಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು! ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೀನ
 ವಾದ ಎಷ್ಟೋ ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು
 ಹಾಗಲ್ಲ! ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಿವಾಹಿತೆಯಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು

ನೋಡಿ ನಾನು ಕಾಮಿಸಿದವನಲ್ಲ! ಅಥವಾ ನನಗೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬಳು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಬೇರೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದವನಲ್ಲ! ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಅವಿವಾಹಿತಳಾದ ಕನ್ಯೆ! ನಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ! ಈ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು? ಪರಸ್ತ್ರೀಕಾಮುಕನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರಿಗಿಂತಲೂ, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮೇಲಲ್ಲವೆ? ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉನ್ಮಾತ್ತಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಂತೆ ತಡೆಡಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ದುರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದರ ಇದುವರೆಗೆ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ, ತಾಪಸವೇಷದಿಂದಿದ್ದು, ಈಗ ಸ್ತ್ರೀಕಾಮುಕನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ದೋಷವಲ್ಲವೆ? ಎಂದರೆ, ಇದರಂತೆ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ನಿರರ್ಥನಗಳುಂಟು! ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು, ಮೇನಕೆಯೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆ! ಕಾಮಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ಸ್ಯದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಭರಿಯು, ಕಾಮವಶನಾಗಿ ಕುಟುಂಬಧೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡಲಿಲ್ಲವೆ? ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಜ್ಯೋವನನು, ಸುಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನುಮಾತ್ರ ದೋಷಿಯಾಗುವೆನೆ? ಇದಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಭೋಗಾನುಭವದಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಗುಣವುಂಟು! ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ತನ್ನ ಪಾಪಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಳೆದಹೊರತು ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದುದರಿಂದಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರುವಂತೆ, ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆದರಲೇಬೇಕು! ಇದುವರೆಗೆ ಇಹಲೋಕಸುಖವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ, ಗ್ರಾಮೈಕರಾತ್ರನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಶೇಷವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಈಗ ಕುಟುಂಬಭೋಗದಿಂದ ಪುಣ್ಯಶೇಷವೂ ಕಳೆದುಹೋಗಲಿ! ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೇ ಈಗಿನ ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯವು. ಅದಕ್ಕೇನುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ! ನಾನಾಗಿಯೇ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಡಲಿ? ಛೇ! ಛೇ! ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಕೇಳಲಿ!

ಆ ರಾಜನು ಈ ನನ್ನ ಜಡೆಯನ್ನೂ, ಈ ಜಪಮಣಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಾನು ಪರಮವಿರಕ್ತನೆಂದೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹೃದಯನಪರನೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ವೇಷದಿಂದ ನಾನು ಅವನಮುಂದೆ ನಿಂತು “ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೋಹಿಸಿದೆ” ನೆಂದರೆ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ತುಳ್ಳವಾಗಿ ಕಾಣುವನು? ಪರವತನಾದರೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳನಮಾಡುವನು? ನಾನು ಲೋಕವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ;—

ಕಂ|| ಜಪಮಾಲೆ ಕಾಮಮಂತ್ರವ |

ಜಪಿಸಲ್ಕನಗಾಯು! ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಜಡೆಯುಂ|

ವೈಪಕನ್ಯಾವೋಹಜ್ವರ |

ವಿಪುಲಶಿರೋವ್ಯಥೆಗೆ ತಲೆಯ ಕಟ್ಟಾಯಕಟಾ! ||

ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ! (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದು) ಇನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ! ಈಗ ಈ ನನ್ನ ಚಪಲಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದೇನೋ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ! ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಹೊರತು ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ! ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಬಿಡುವೆನು! (ಆತುರದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ)ಛೇ! ಈ ತುಳ್ಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಕೇಳಲಿ! (ಹಿಂದೆ ಸರಿಯವನು.) ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದಾಗುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಓಹೋ ರಾಜನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತಿದೆ! ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ! ಮಾಡುವುದೇನು? ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ! “ಕಾಮಾತುರಾಣಾಂ ನ ಭಯಂ ಲಜ್ಜಾ!” ಈಗ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನೂ, ಭಯವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಹೊರತು, ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗಲಾರದು! ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡುವೆನು.

(ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ವಂದಿಸುವೆನು. ವಸಿಷ್ಠಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ತ್ರೀಮತೀಕುಮಾರಿಯನ್ನು ದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಭ್ಯುದಯಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದುವು. ಇನ್ನು ತಾವು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ !

ನಾರದಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು. ಕೇಳಿ ಬಿಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜೇಂದ್ರಾ !

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ನಾರದಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಅಯ್ಯೋ ! ಲಜ್ಜೆಯು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಏನು ಮಾಡಲಿ ! (ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ರಾಜಂ—ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಏನೋ ಚಿಂತಾಕುಲವಾಗಿರುವ ಹಾಗಿದೆ ! ದೇಹಕ್ಕೇನೂ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ನಾರದಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ ! ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ)ರಾಜಾ ! ನನಗೆ ಬೇರೆ ಚಿಂತೆಯೇನಿರುವುದು ? ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಚಿಂತೆ ! ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅದೇನು ? ನನಗಾಗಿ ತಾವು ಪರಿತಪಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣವೇನು ?

ನಾರದಂ—ಬೇರೇನಿದೆ ? ನೀನು ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯ ವಿವಾಹಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಬಹಳ ಪರಿತಾಪವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ನಾನೇ ನಿನಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದವನಾದರೂ, ಈಗೀಗ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ವಿವಾಹವಿಷಯವಾಚಿ ಚಿಂತೆಯು ನಿನಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದುದು ತಿಳಿ !

ರಾಜಂ—ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೇನು ? ಸಾಧುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೇ ಇದು ! ಇತರರ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಸಮಭಾಗಿಗಳಾಗುವುದೇ ಮಹಾತ್ಮರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆ ?

ನಾರದಂ—ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನಮ್ಮನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗುವುದರಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ ! ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ—ಹೌದು ! ನಿಜವೆ ! ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವೇನಿದೆ ?

ನಾರದಂ—ರಾಜಾ ! ಹಾಗಲ್ಲ ! ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದುಪಾಯವು ತೋರಿತು.

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ತಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ನಾರದಂ—ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆನೋ ಇದುವರೆಗೂ ತಕ್ಕ ವರನು ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ !

ರಾಜಂ—ಹೌದು ! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ನಾರದಂ—ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮುಂದೆಯಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕವರನು ಸಿಕ್ಕುವುದೇನೋ ದುರ್ಲಭವು ! ಅವಳ ವಿವಾಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗುಂಟಾಗಿರುವ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು, ನನ್ನ ಸನ್ಮಾಸಧರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ರಾಜಮಹಿಷಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಠವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಹೇಳು !

ರಾಜಂ—(ನಗುತ್ತ) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ತಮಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅಸಾಧಾರಣವಾತ್ಸಲ್ಯವು, ತಾವು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸ್ಮರಿಸಬಾರದ

ವಿಷಯವನ್ನೂ ಬಾಯಿಂದಾಡಿಸುವಂತಿದೆ ! : ಹೀಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥತತ್ವ
ಗಪ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದು ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಸಹಜ
ಗುಣವಾಗಿದೆ! ತಮ್ಮ ಈ ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಎಷ್ಟೋ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವುವು.

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ನಾನು ಕೇವಲ ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಾಗಿ ಈ
ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ ! ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೇ ಹೇ
ಳುತ್ತಿರುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ನಾನು ನನ್ನ ಮಗಳ ವಿವಾಹವಿಷಯವಾಗಿ ಆತುರಪ
ಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದ
ಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಗಿಸುವಂತಿದೆ ! ಪರಮವಿರಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ತ
ಮ್ಮಂತವರು, ಈ ಸಂಸಾರಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಷ್ಟುಹೇಯವಾಗಿ
ಎಣಿಸಿರುವಿರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆನೆ? ಈ ವಿಚಾರವು ಸಾಕು!
ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದಯೆಮಾಡಿಸಬೇಕು !

ನಾರದಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ !
ಯಾವವಿಧದಿಂದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಿ! ಇರಲಿ! ಬೇರೊಂ
ದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜಾ ! ನಾನು
ನನ್ನ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೂ,
ನೀನು ಬೇರೆಬೇರೆ ನೆವದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುವುದ
ನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ತಾಪಸವೇಷದಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳ
ನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುವು
ದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೋಹ—
(ಎಂದು ಅರ್ಥೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಅನುಗ್ರಹಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ
ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು. ಇದರಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಸು.
(ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವನು.)

ರಾಜಂ—(ಭಯಾಶ್ಚ ರ್ಯಗಳೊಡನೆ) (ಸ್ವಗತಂ) ಓಹೋ! ಇದೇನು! ಇವರು ಹೀಗೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು? ಇದುವರೆಗೆ ಇವರು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲವಿನೋದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ವಿವಾಹಾಭಿಲಾಷೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದೆ? ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಇರಲಿ! ಇವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬಾರದು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು! ಬೇರೆವಿಧವಾಗಿ ಭಾವಿಸಕೊಡದು! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಾವು ನನ್ನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಲ್ಲವೆ? ಕನ್ಯಾದಾನಕ್ಕೆ ತಮಗಿಂತಲೂ ಸತ್ಪಾತ್ರವೆಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು! ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು! ನಾಳೆಯೇ ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಡುವೆನು.

ನಾರದಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಾಜನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು) ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು! ಆದರೆ “ಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ಬಹುವಿಘ್ನಾನಿ” ಎಂಬಂತೆ, ಅನುಕೂಲಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನೇಕವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹವಾಗುವವರೆಗೆ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡದೆ ಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಬಿಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ! ನಾಳೆಯೇ ನಡೆಸಿಬಿಡುವೆವು. ಆದರೆ ಕನ್ಯೆಯರ ವಿವಾಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತಾಯಿಯ ಅನುಮತಿಯ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಅವಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ವಿವಾಹಲಗ್ನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವೆನು.

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸದಿರಲಾರಳು! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ “ಮಾತಾ ವಿತ್ತಂ” ಎಂಬಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಭಾಗ್ಯವಂತರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಾ

ಯಿಯು! ಕೋರಿಕೆ! ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರವು ನನಗಿರಲಿ! ನನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಸಮ ಸ್ತಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಡುವೆನು. ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಈವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬರುವೆನು. ಇನ್ನೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ರಾಜಂ—ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ಇನ್ನು ತಾವು ದಯಮಾಡಿಸಿ, ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಿಕರಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ?

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಸೂರ್ಯನು ಗಗನಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿರುವನು.

ನಾನು ಪರ್ವತನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನ ಕ್ಷಿಪವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು! ನೀನು ಹೊರಡು! (ರಾಜನೂ, ನಾರದನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುವರು. ನಾರದನು ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಾನು ಪರ್ವತನಿಗಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ! ಈಗ ನಾನು ಅವನೊಡನೆ ಸೇರಿದರೆ, ನನ್ನ ಮನೋಭಾವವು ಹೇಗಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಗುವುದು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಹಿಕ್ಕೈಷಿಯಾದುದರಿಂದ, ಈ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮೋಹವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವನು. ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ರಾಜನಿಗೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ, ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಫಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದು. ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ, ಬೇರೆಲ್ಲಿ ಗಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದೇ ಮೇಲೆ! ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು (ಹೋಗುವನು.)

(ಇತ್ತಲಿಂದ ಪರ್ವತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಪರ್ವತಂ—(ಉಪ್ಪಾನವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಇನೇನು? ಆಗಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವರು! ನಾರದನೂ ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು! ಇರಲಿ! ನಾನೂ

ಅದನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನಾನು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರುವುದೇ ಮೇಲೆಂದು ತೋರುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೇವಲಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾರದನಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಿಳಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವನೆ? ಆಹಾ! ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೆಂದರೆ ಆ ನಾರದನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು. ಅವನೂ ಆ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದವನಾದರೂ, ನನ್ನಂತೆ ಮೋಹಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಳದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರುದನ್ನು ನೋಡಿ ನವಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು! ಯಾವಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಈ ನನ್ನ ಚಪಲಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ! ಆಹಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕ್ರೂರವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನಾದರೂ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು! ಎಷ್ಟೇ ಕ್ರೂರಗ್ರಹಗಳನ್ನಾದರೂ, ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ನೀಗಿಸಬಹುದು! ಈ ಮನ್ಮಥಪಿಶಾಚವು ಹಿಡಿದಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಕಂ|| ಮಣಿಮಂತ್ರಾಷಠಮಂ ಕಡೆ
 ಗಣಿಪುದು! ಜಪಹೋಮದಾನದೇವಾರ್ಚನೆಯಂ |
 ಗಣನೆಗೆ ತಾರದು! ಸುಮಹೋ
 ಲ್ಪಣಮೀ ಮನ್ಮಥಪಿಶಾಚಜನಿತಾವೇಶಂ ||

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಃಮನ್ಮಥನ ಮಹಿಮೆಯೇ ಮಹಿಮೆ! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಜಯಿಯೆಂದರೆ ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು! ಏಕೆಂದರೆ,

ಕಂ|| ಹರನಾತ್ಮಫಾಲನೇಶ್ರದಿ
 ನುರುಪಿದೋಡೇಂ ಸ್ಮರನ ದೇಹಮಂ! ತದ್ವೀರೈಃ |
 ಸ್ಫುರಣಮುನಿಸುಂ ನಂದಿಸ
 ಲರಿದನೆ? ದುರ್ದಮನೆ! ಮದನನಾರ್ಗ್ಗಂ ಧರೆಯೋಳೆ ||

ತ್ರೈಲೋಕಸಂಹಾರಿಯಾದ ರುದ್ರನಿಗೇ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ, ಆ ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನಿಂ

ದ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ! ಈ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಮೋಹವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ! ನನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಿಡಲಿ? ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ! ಲಜ್ಜೆಯು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ! ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ನಾರದನೂ ಈಗ ರಾಜನ ಸಂಗಡಲೇ ಇರುವನು. ಈ ವಿಚಾರವು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವನು! (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಇರಲಿ! ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಈಗ ನಾನು ನೆಟ್ಟಗೆ ರಾಜಪತ್ನಿಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, !ನಾರದನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ನಯಭಯಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ನೊದಲು ಅವಳಿಂದ ವಾಗ್ಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ಕೈಗೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ! ಅವಳು ಬಹಳ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳಾದುದರಿಂದ, ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಲಾರದೆ ರಾಜನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವಳು! ಆಮೇಲೆ ಈ ವಿಷಯವು ನಾರದನಿಗೆ ತಿಳಿದರೂ ಭಯವಿಲ್ಲ! ಈಗ ಇದೇ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಉಪಾಯವು. ಇನ್ನು ಹೋಗುವೆನು.

(ಹೋಗುವನು)

ಅಸ್ಥಾನ:—ಅಂತಃಪುರ.

(ರಾಜಪತ್ನಿಯು ಸಖೀಸಮೇತಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಳು)

ರಾಜಪತ್ನಿ—ಸಖಿ! ನಮ್ಮ ತ್ರೀಮತೀಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋವ್ರತೋಪವಾಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದುದಾಯಿತು: ಇನ್ನೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಅಭ್ಯುದಯಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸಿದುದಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಅದೇ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಕೇತಾರಗೌಳ—ರೂಪಕತಾಳ.

ಅಂತರಂಗದ | ಚಿಂತೆಯೆನ್ನನು || ಸಂತತ ಬಾಧಿಪು || ದಂತ ||
 ಎಂತು ನೋಡಿದೆನು | ಡೆನ್ನ ಮನವು | ಶಾಂತಿಯ | ನೊಂದದೆ | ಸಂತ | ಪಿಪ್ಪದು||
 ಇಂಪುವದೆನೆ ಯೆನ್ನ ನಂದನೆ | ಕುಂದಕುಸುಮ | ಸುಂದರರದನೆ |
 ಸುಂದರಾಂಗನ|ಕೈಯ ಪಿಡಿದು | ಚಂದದಿ | ನಡೆವುದ|ನೆಂದು ನಾ|ನೋಳ್ವೆನೋ||
 ಅಂಗನಾಜನವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ | ತುಂಗವಿಭವದಿಂದ ಪಾಡಿ |

ಮಂಗಳಾಂಗಿಗೆ ಪರಿಣಯೋಚಿತ | ಮಂಗೆ | ಳಂಗಳ | ನೆಂದು | ಮಾಳ್ವರೋ||
ಸಖಿ—ದೇವಿ! ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು? ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದ
 ವರಿಗೆ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈ ಚಿಂತೆಯು ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲ! ಲೋಕಯಾ
 ತ್ರೆಯೇ ಹೀಗೆ? ಕಾಲವು ಅನುಕೂಲಿಸಿಬಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ
 ವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದುಹೋಗುವುದು! ಅದುವರೆಗೆ
 ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದೊಂದೇ ನಮ್ಮ
 ಕಾರ್ಯವು.

ರಾಣಿ—ಸಖಿ! ಇನ್ನು ಕಾಲನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದತಾನೇ ಫಲವೇನು? ಎಲ್ಲಾ
 ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ತರಿಸಿನೋಡಿದು
 ಪಾಯಿತಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಲದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ವರನು
 ಮುಂದೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವನು ?

ಸಖಿ—ದೈವಘಟನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ರಾಜಕುಲದವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
 ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮಕುಲದವನೇ ಸಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ
 ಏರ್ಪಡಬಹುದು ? ಅಥವಾ ಯಾವನಾದರೂ ದಿವ್ಯಪುರುಷ
 ನೊಬ್ಬನು ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವರಿಸಿದರೂ ವರಿಸಬಹುದು.
 ಇನ್ನು ನೀನು ಅದರ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು!

(ಪರವತಮುನಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಣಿ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದೆದ್ದು) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ವಂದಿಸುವೆನು.

ಪರವತಂ—ದೇವಿ ! ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ !

ರಾಣಿ—ಈ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಬೇಕು !

ಪರವತಂ—ಅಮ್ಮಾ ! ನಾನು ವಸಂತೋದ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಂದಹಾಗಿದೆ! ನಾರದನಿಲ್ಲಿ? ರಾಣಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ವಸಿಷ್ಠಾಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದ, ನಾವು ಮುಂದಾಗಿ ಹೊರಟುಬಂದೆವು. ಈಗ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಜಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಬಹುದು.

ಪರವತಂ—ಜಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ! ಇರಲಿ ! ಈ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ನಾರದನಿಲ್ಲಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಹೇಳು !

ರಾಣಿ—ಸಖಿ ! ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ಬಾ !

ಸಖಿ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಪರವತಂ—(ಅತ್ತಿತ್ತ ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ.) ದೇವಿ ! ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವೇ ಬೇರೆ? ಆಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹವಾಗುವವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ರಾಣಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವೆನು. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಹುದು.

ಪರವತಂ—ಬೇರೆನೂ ಇಲ್ಲ ! ಆ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗಳಾದ ತ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದುಮೊದಲು, ನನಗೆ ಅವಳೊಡನೆ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾದರೆ, ನಿನಗೂ ವರಾನ್ವೇಷಣದ ಕಷ್ಟವು ತಪ್ಪುವುದು. ನನ್ನ ಆಸೆಯೂ ತೀರುವುದು ! ಈ ನನ್ನ ವೈದಿಕವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂದೇಹಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ! ಅವಳಿಗೆ ಯಾವಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರವು ನನಗಿರಲಿ ! ನನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಡಿಸಬಲ್ಲೆನು.

ರಾಣಿ—(ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಗತಂ) ಏನಿದು ! ಇಂತಹ ಪರಮವಿರಕ್ತರಿಗೂ ಕುಟುಂಬಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಸೆ ಹುಟ್ಟಿತೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿರುವನೋ, ಇಲ್ಲವೇ

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವನಿಗೆ ವಿವಾಹಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಹುಟ್ಟಿರುವುದೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ! ಈಗ ನಾನು ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಿ !

(ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ಪರವಶಂ—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ! ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಹೇಳು! ದೇವಾಂಗನೆಯರನ್ನೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದ ನನಗೆ, ನಿನ್ನ ಮಗಳೊಡನೆ ಗೃಹಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿದುದು ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿ! ಅಂತಹ ನಾನು ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೀನು ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ!

ರಾಣಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ! ಅರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ? ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ನೀವು ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದಾದರೆ, ಅದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ಕನ್ಯಾದಾನಕ್ಕೆ ತಮಗಿಂತಲೂ ಸತ್ಪಾತ್ರವೆಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು? ಆದರೆ ತಾವು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು! ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾವನಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲವೆ?

ಪರವಶಂ—ಮಹಾರಾಣೀ! ಹಾಗಲ್ಲ! ಕನ್ಯಾವಿವಾಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯ ಇಷ್ಟವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು! ನೀನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಜನು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರನು. ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೇ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಮೊದಲು ಈಗ ನೀನು ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡು!

ರಾಣಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ! ನಾನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸುವೆನು.

ಪರಸ್ವತಂ—ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ. ನಿನ್ನ ಸಖಿಯೇಕೆ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ!
ಅದೋ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

(ಸಖಿಯು ಪ,ವೇಶಿಸುವಳು.)

ಸಖಿ —ದೇವಿ! ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನ ಕ್ಯಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ
ರುವರಂತೆ?

ಪರಸ್ವತಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)
(ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ಸಖಿ —ದೇವಿ! ಇದೇನು? ಏನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಹಾಗಿದೆ? ವಿಶೇಷವೇ
ನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ರಾಣಿ —ಸಖಿ ! ದೈವಘಟನೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಂಡವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ್ಗೆ
ಸ್ವಲ್ಪವೊದಲು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು, ಈಗಾಗಲೇ ನನ್ನ
ನಿರ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಯ ವಿವಾಹವು ಸ
ಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಸಖಿ—(ಸಂಭ್ರಮವಿಂದು) ದೇವಿ ! ಅದು ಹೇಗೆ? ವರನು ಯಾರು ?

ರಾಣಿ —ಸಖಿ! ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿಡಬೇಕಾದರೂ
ನೀನು ನನಗೆ ಆಪ್ತಸಖಿಯಾದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡಲಾರೆನು.
ಈಗ ಬಂದಿದ್ದ ಪರಸ್ವತಮಹರ್ಷಿಯೇ ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದು
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸಿದನು.

ಸಖಿ—(ನಗುತ್ತ) ದೇವಿ! ಇದುವರೆಗೆ ರಾಜಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರೂಪನಾ
ದ ವರನಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀನು, ಕೊನೆಗೆ
ಈ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮದುವೆಮಾಡ
ಬೇಕಾಯಿತೆ ?

ರಾಣಿ—ಸಖಿ! ಆ ಚಿಂತೆಯು ನನಗೆ ಎಳೆಪ್ಪಾದರೂ ಇಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅಮಹ
ರ್ಷಿಯು ತಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದಹಾಗೆ ಹೇಳು
ವನು ನಿಜವಾಗಿ ಮೋಹಿಸಿರುವನೋ, ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿರುವನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ! ನಿಜವನ್ನು
ತಿಳಿಯದೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಸಖಿ—ದೇವಿ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನುಹರ್ಷಿಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು ? ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಮಗಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳು ಯಾರನ್ನುತಾನೇ ಮೋಹ ಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ !

ರಾಣಿ—ಸಖಿ ! ಹಾಗಲ್ಲ ! ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನುಹರ್ಷಿಯು ಹಣದಾಸೆಯಿಂದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನೆ ? ಅದರಂತೆಯೇ ಈಗ ಲೂ ಈ ಪರವತಮುನಿಯು, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೇಳಿರುವನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ! ಅವನಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಿರ್ಬಂಧಿಸಿ, ನನ್ನಿಂದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಸಖಿ ! ಆದುದಾಯಿತು ! ಮೊದಲು ನಾನು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರ್ಯಪುತ್ರನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ ಹೊರತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ! ನೀನು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಾ ! (ಸಖಿಯು ಹೋಗಿ ಆತುರದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು) ದೇವಿ ! ಇದೇನೋ ! ಮಹಾರಾಜನೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

(ಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ರಾಣಿಯು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಿದ್ದುಬಂದು)

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ ! ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಈಗಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ಈ ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದೆನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು !

ರಾಜಂ—ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈಗ ನಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದುದು ! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ ! ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡು ! ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಇದು ಬಹಳರಹಸ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ! (ಸಖಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಮದನಿಕೆ ! ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ನಾರದಪರವತರಿಬ್ಬರೂ, ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕವಾಗಿ ನಾರಕ್ಕವಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರು ! ನೀನು ಹೋಮಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರು ಬಂದೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು !

ಸಖಿ—ಅಪ್ಪಣೆ! (ಸಖಿಯು ಹೋಗುವಳು)

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ! ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ! ದೈವಭುಜನೆಯು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ! ನಮ್ಮ ತ್ರೀಮತೀಕುಮಾರಿಯು ವಿನಾಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ.)

ರಾಜಂ—ಸರಿ! ಸರಿ! ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಈ ವಿಚಾರವು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?

ರಾಣಿ—ಆ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ರಾಜಂ—ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಹೋದರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡಿರಬಹುದು?

ರಾಣಿ—ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲೆ, ನದಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋದರು.

ರಾಜಂ—ಇರಬಹುದು! ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಅದು ಹೋಗಲಿ! ಈಗ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವೇನು ಹೇಳು! ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ! ಇವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಇಷ್ಟವೇನಿದೆ? ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾವು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾದೀತೆ? ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಸ್ವತಂತ್ರಳಾದರೂ, ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆನು. ಇದರಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಸಬಹುದು.

ರಾಜಂ—ದೇವಿ! ನನ್ನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರೆಯೆಂಬ ಭರವಸದಿಂದ ನಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಈ ವಿಚಾರವು ಸಮ್ಮತವೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನಾನು ಬಹಳ ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ದೈವಾ ಧೀನದಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಏಕೀಭವಿಸಿತು! ಅನುಕೂಲದಾಂಪತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು! ನನಗೆ ನೀನು ಅರ್ಥಾಂಗಿ

ಯೆಂಬುದು ಇದರಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ದೇವಿ! ಇನ್ನು ಕಾಲವಿಳಂಬವು ಸಾಕು! ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸನ್ನಾಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವೆವು.

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ! ಹೌದು! ಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಯಾರಲ್ಲಿ!

ಕಂಚುಕಿಯು—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನಿ! ಏನಪ್ಪಣೆ!

ರಾಜಂ—ಜಯಂಧರಾ! ಈಗಲೇ ನೀನು ಹೋಗಿ, ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಗೃಹಾಧ್ಯಕ್ಷನಿಗೆ ತಿಳಿಸು! ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮತೀಕುಮಾರಿಯನ್ನು ದೇವರ್ಷಿಯಾದ ನಾರದನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು—

ರಾಣಿ—(ನಗುತ್ತ) ನಾಥಾ! ಇದೇನು? ಈ ಸಂತೋಷಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ವರನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಮಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ! ಪರವ್ರತಮಹರ್ಷಿಯೆಂದು ಹೇಳು!

ರಾಜಂ—ಪ್ರಿಯೆ! ಜೆನ್ನಾಯಿತು! ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೇ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿರುವಹಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದವನು ನಾರದನು!

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ! ಇಲ್ಲ! ನಾರದನನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆನೆ? ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದವನು ಪರವ್ರತಮುನಿ.

ರಾಜಂ—(ಬೆಜ್ಜರಬಿದ್ದು) ಏನು? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದವನು ಪರವ್ರತನೆ?

ರಾಣಿ—ನಾಥಾ! ನಿಜವಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳಾಡುವೆನೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದವನು ಪರವ್ರತನು.

ರಾಜಂ—ಪರವ್ರತನಿಗೇ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದುದು?

ರಾಣಿ—ಹೌದು! ಪರ್ಮತನಿಗೇ ನಾನು ಮಾತುಕೊಟ್ಟುದು.

ರಾಜಂ—(ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಪ್ರಿಯೆ! ನಾವು ಮೋಸ ಹೋದೆವು! ನಾರದಮುನಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು. ದೇವಿ! ಕೇವಲ ವಿರಕ್ತನಾದ ಆ ನಾರದನು ನನ್ನೊಡನೆ ವಿವಾಹಪ್ರಸ್ತಾವನನ್ನು ಎತ್ತಿದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಆ ಸಂದೇಹವು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿತು! ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಾವು ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವರು! ಈಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಬೇಕು? ಪ್ರಿಯೆ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆವು. ಮಾಡುವುದೇನು ?

ರಾಣಿ —ನಾರಾ! ಮೊದಲು ಆ ಪರ್ಮತಮುನಿಯು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ನನಗೂ ಆ ಸಂದೇಹವೇ ಹುಟ್ಟಿತು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಾಗಿ ತೋರಿದುದರಿಂದ, ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾರದನು ಈ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ರಾಜಂ—(ಆಲೋಚಿಸಿ) ದೇವಿ! ಹಾಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಸಾಧುವತ್ಸಲನಾದ ನಾರದನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುವನೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಅವನಿಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ಕಾಲವಶದಿಂದ ಎಂತಹ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಕದಲುವುದುಂಟು? ಅದರಂತೆ ಆ ತಾಪಸರಿಬ್ಬರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿಸಿ, ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳು! ಅವರಿಬ್ಬರೂ

ಅಶೋತ್ತರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು? ನಮಗಿರುವವಳೋ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು! ಅವಳನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವುದೇನೋ ಸಹಜವು! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದಂತೆಯೂ ಆಗುವುದು. ಅವರಿಬ್ಬರೇ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದೆ, ನಾವೂ ದೋಷಭಾಗಿಗಳಾಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ! (ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ) ಪ್ರಿಯೆ! ಈವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದುಪಾಯವು ತೋರಿರುವುದು. ನಾಳೆ ಆ ನಾರದಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇ ರ್ಪಡಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಿಯು ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪಿದವನನ್ನು ವರಿಸಲಿ! ಆಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಭಾರವು ತಪ್ಪುವುದು. ತಮ್ಮ ರೂಪಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದ, ಕನ್ಯೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸತಕ್ಕ ಭಾರವು ಅವರಮೇಲೆಯೇ ಬಿಳುವುದು! ಇದೇ ಈಗ ನನಗೆ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಹೇಳು !

ರಾಣಿ—ಇದರಮೇಲೆ ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನಿದೆ?

ರಾಜಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬಾ ಹೋಗುವೆವು! ಅಮಹರ್ಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದಮೇಲೆ, ನಾವೇ ಏನಯವೂರ್ದಕವಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬಿಡುವೆವು. (ಎಂದುಹೋಗುವರು,)

ಇದು ಮೂರನೆಯ ಅಂಕವು.

ಅಸ್ಥಾನ:—ಪುರವೀಧಿ

(ನಾರದನು ಆಶಾಂಭೆಂಗದಿಂದ ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ನಾರದಂ—(ಕೈಹಿಸುಕುತ್ತ) ಆಹಾ ! ಎಂತಹ ಮೋಸವಾಯಿತು ! ನಾನು
 ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಆ ಪರ್ವ
 ತನು ಏನೋ ಕಪಟತಂತ್ರವನ್ನುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗ
 ವನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ! ಆ ಪರ್ವತನಿಗೂ, ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಮೋಹ
 ವು ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ನಾನೆಂಬಿಗೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರ್ವತನು ಆಗ
 ಉದ್ಯಾನದಿಂದ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದಾಗಲೇ
 ನನಗೆ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಆಗಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಮರ
 ಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಈಗ ಕಾರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾ
 ಯಿತು! ಅಪರ್ವತನು ನನ್ನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಂತು, ಕಲಹ
 ವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ರಾಜನು ನಾಳೆ ಸಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಾಗಿ
 ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
 ನಾನು ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪು ! ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನನಗೆ
 ಏನಾಹಮಾಡಿಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರಸಮ್ಮತಿಯ
 ನ್ನು ತೋರಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಪಸಂತೋಷಿಯಾದ ನಾನು, ಅಷ್ಟ
 ರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಆಗಲೇ ನಾನು ಆರಾಜ
 ನಿಂದ ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾದ ನಾಗ್ಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದಿದ್ದರೆ,
 ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗು
 ವವರೆಗೆ ನಾನು ಆರಾಜನ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವನ
 ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ವತನಿಗೆ ಅವಕಾಶವು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರ
 ಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ

ಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋದುದೇ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನ ಕವನ್ನು ನಂಬಿ ನಾನು ಮೋಸಹೋದೆನು. ಆ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನ ಕವೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು! ಆ ವೈದಿಕಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ, ಈ ಕಾಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೆಲ್ಲ! ಯೋಗಿಗಳ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆ! ಭೋಗಿಗಳ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆ! ಅಡಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಗಂಟುಹಾಕಿದರೆ ಸರಿಬೀಳುವುದೇ? ಇದರಿಂದ ನಾನು ಆಶಾಭಂಗಕ್ಕೂ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗುವಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಇರಲಿ! ಈಗ ನಾನು ಕೈಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಹಜವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಆಗಿರುವುವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂತೆಯೇಕೆ? ಕಾಮಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಈ ವಿಧವಾದುದು!

ಕಂ. ಅವಮಾನಕ್ಕೇಡಾಗದೆ !

ಯವಿರತಚಿಂತಾಗ್ನಿಯಿಂದೆ ಬೇಯದೆ ವಿಘ್ನ !

ವ್ಯವಧಿಯೊಳಲದೆ ಕಾಮುಕ !

ನಿವಹಕ್ಕೆ ನಿಜೇಷ್ಟಿಸಿಧಿ ಸುಖದಿಂದಹುದೇ ?

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಅವಮಾನವಾದರೂ ಆಗಲಿ! ಎಷ್ಟೇ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೂ ಬರಲಿ! ಎಷ್ಟೇ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಆಶಾಭಂಗವಾದರೂ ಆಗಲಿ! ಹಿಂತೆಗೆಯಬಾರದು! ರಾಜನು ನಮಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸ್ವಯಂವರಪ್ರಸ್ತಾವನ್ನು ಹೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ಪರ್ವತನು, ಅಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರವೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅವನಿಗೂ ನನ್ನಂತೆ ಆಶಾಭಂಗವುಂಟಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದೆ ಹೊರಟುಹೋದನೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೋದನೋ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ! ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈಗನಾನು ನಾಳೇ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿಯು ಅವನನ್ನು ವರಿಸದಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೇನುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ!

(ಜಿಂತೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿ) ಓಹೋ ತಿಳಿಯಿತು! ಈಗಲೇ ನಾನು ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ವೀಣಾಗಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನೊಲಿಸಿ, ಆ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತನ ಮುಖವು ಕೇವಲ ವಿಕೃತವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುವೆನು. ಪರ್ವತನು ತನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ನುಭವಿಸಲಿ! ಪರ್ವತನೂ ಇತ್ತಲಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಳಿದೇ ಈಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು.

(ಎಂದು ಹೋಗುವನು.)

(ಪರ್ವತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಪರ್ವತಂ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನಗುತ್ತ) ಆಹಾ! ಮೋಹಪಾಶವೆಂಬುದು ಎಂತವರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲಿಲ್ಲ! ನನಗೆ ಆಗಾಗ ವೀರಕ್ರಿಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾರದನು, ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಈ ಕಾಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವಾಗ, ನನ್ನ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪರಿತಪಿಸಬೇಕಾದುದೇನು? ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಾರದನಿಗೂ ನನಗೂ ಇದ್ದ ಪರಸ್ಪರಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ಈಗ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜನು ಏನೇನೋ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಾನು ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ, ಸ್ವಯಂವರವೆಂಬ ವ್ಯಾಜವನ್ನಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಾರ್ಯಭಾರವು ಈಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಳೆ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ತ್ರೀಮತಿಯು ನಾರದನನ್ನು ವರಿಸದಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ! (ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ) ಓಹೋ ತಿಳಿಯಿತು! ಈಗಲೇ ನಾನು ತ್ರೀವಿಷ್ಟು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೊಲಿಸಿ, ನಾಳೆ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತ್ರೀಮತಿಗೆ ಅಸ

ಹೈವುಂಟಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಬರುವೆನು. ಈ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯೊಡನೆ ಆ ನಾರದನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅವಮಾನ ವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪರ್ಮತನೆ? ಇನ್ನು ಕಾಲ ವಿಳಂಬವು ಸಾಕು ! (ಹೋಗುವನು.)

ಆಸ್ಥಾನ - ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿ.

(ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಶೇಷಶಯನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಪಗಡೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

ರಾಗ - ತಾಳ.

ವಿಷ್ಣು — ನೋಡು ನೋಡಲೆ | ನೀರಬಾಕ್ಷಿ ನಾ | ನಾಡುವಾಟವ || ನೀಗಲೆ ||
ಕಾಂತೆಯನ್ನೊಳ | ಗಿಂತು ಪಂಥವ | ನಾಂತು ನೀ ಜೈಸುವ | ಚಿಂತೆಯ
ಬಿಡುಬಿಡು ||

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ನೋಡಲೇಕೆ | ಬಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ | ಗಾಡತನವನು || ಕಾಂತಕೇಳೆ ||
ಕಾಲಸೂತ್ರದ | ಜಾಲದಿಂ ಭುವ | ನಾಳಿಯನಾಡಿಪ | ಲೀಲೆಯುದಲ್ಲವು ||

ವಿಷ್ಣು — ಸುಂದರೀಮಣಿ | ಮುಂದೆ ನೋಡಿದೊ |
ಕೊಂದೆನು ಕಾಯ್ಗಳ | ಹಿಂದಕೆ ತೆಗೆತೆಗೆ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ಎಲ್ಲ ಲೋಕವ | ಕೊಲ್ಲುವ ಸಾಸವು |
ಸಲ್ಲದೀ ಯಾಬದೊಳೆ | ಬಲ್ಲೆನಾಂ ಬಿಡುಬಿಡು ||

(ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಣಹಾಸ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ.)

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ನಾಥಾ ! ಇದೇನು ? ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಗುವುದೇಕೆ ?

ವಿಷ್ಣು — ನಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವುಂಟು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ಏನದು ? ಅದನ್ನು ನನಗೂ ತಿಳಿಸಬಾರದೆ ?

ವಿಷ್ಣು — ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಆ ವಿಚಾರವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.
ಅದೊಂದು ರಹಸ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ !

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ನಾಥಾ! ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಮರೆಸಿಡತಕ್ಕ ರಹಸ್ಯವುಂಟೆ? ನೀನು ಹೇಳದೆ ಮರೆಸಿದಷ್ಟೂ, ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಹಟವೂ, ಕೂತೂಹಲವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಅದೇನು ಹೇಳು.

ವಿಷ್ಣು — ಪ್ರಿಯೆ! ನಾರದ ಪರವತರೆಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪರಮ ವೈರಾಗ್ಯ ನಿಷ್ಠರೆಂಬುದನ್ನು ನೀನೂ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ಆಹಾ! ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆನು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೆಂದರೆ ಅವರಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು.

ವಿಷ್ಣು — ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನುನೋಡಿ ಮೋಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಅವಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ, ಆಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹದಿಂದ ಏಕದೇಹದಂತಿದ್ದ ಅವರವರಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಃಕಲಹವುಂಟಾಗಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನಿದು! ಅಂತಹ ಪರಮವಿರಕ್ತರೂ ಕಾಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದರೆ? ನಾಥಾ! ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ? ಎಷ್ಟೇ ಧೀರರನ್ನಾದರೂ ಆಕರ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು. ಸ್ತ್ರೀವಶ್ಯನಲ್ಲದ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈಗಲಾದರೂ ನಿನಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತೆ?

ವಿಷ್ಣು — ಪ್ರಿಯೆ! ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಭಾವವಲ್ಲ! ನನ್ನ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ತಿಳಿ!

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ನಾಥಾ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಗೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಈ ವತೀಕರಣಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣು — ಪ್ರಿಯೆ! ಇಷ್ಟಮಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ! ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಮಹಾನರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೂಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದವರ

ಸ್ಥಿತಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ ನೀನು, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ, ಈ ನಾರದ ಪರ್ವತರ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ— (ನಗುತ್ತ) ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನರ್ಥಹೇತುಗಳೆಂಬುದು ಹಾಗಿರಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನೀನು, ಈಗ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಾರದಪರ್ವತರನ್ನೇ ಹೀಗೆ ಮಾಯಾಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಡಿದುಡಿದಮೇಲೆ ಪುರುಷರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಂಬಬಹುದು?

ವಿಷ್ಣು— ದೇವಿ! ಹಾಗಿಲ್ಲ! ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆಯುಂಟಾದಾಗ, ಅದನ್ನಡಗಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಈಗ ನಾರದಪರ್ವತರಿಗೆ ತಾವೇ ಪರಮವಿರಕ್ತರೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯು ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದನ್ನಡಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಇದಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ಇದರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಮತ್ತೊಂದುಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಧ್ವನಿ)

(ನಾರದನು ಗಾನನರ್ತನಗಳೊಡನೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಬರುವನು.)

ರಾಗ - ತಾಲ.

ನಾರಾಯಣ | ನಿಖಿಲಲೋಕ | ಕಾರಣ ಕರು | ಜಾಕರ |

ನೀರೇರುಹದಲಲೋಚನ | ನಿರವಧಿಗುಣ | ಭೂಷಣ ||

ದೇವಾದಿದೇವ ಹರೀ | ಶ್ರೀವರ ಶೌರೀ |

ಪಾವನ ಗುಣ | ಪಾಪಹಾರೀ | ಕಾವುದ್ಯ ಮುರಾರೀ ||

ವಂದಾರುಜ | ನಾನಂದನ | ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಲೋಚನ |

ಕುಂದಕುಸುಮರುಚಿಸಮಾನ | ಮಂದಹಾಸವದನ ||

ನಾರದಂ—ದೇವಾ ! ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿಷ್ಣು — ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಸುಖಾಗಮನವೆ ! ಇದೇನು ? ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ನಾರದಂ—ದೇವಾ ! ಈಗ ನಾನೊಂದು ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣು — ನಾರದಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಸಂಕೋಚವೇಕೆ ? ನಿನ್ನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪೂರೈಕೆಯೇಕೆ ?

ಕಂ || ಮನವೊಲ್ಲು ಭಜಪ ಭಕ್ತರ

ಮನೋಭಿಮತಸಿದ್ಧಿಗೇಡೆಯನೀಯದಿರಲ ಮೇ

ದಿನಿಯೊಳೆ ಭಕ್ತಪರಾಧೀ

ನನೆಂಬ ಬಿರುದನಗೆ ವಿಫಲನಾಗದೆ ಪೇಳೌ ||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ತಪ್ಪದೆ ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೀಡೇರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದು.

ನಾರದಂ—ದೇವಾ ! (ಸಂಕೋಚದಿಂದ) ಅಂಬರೀಷಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಮತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳಿರುವಳು. ನಾನು ಸಂಚಾರವಶದಿಂದ ಆ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಅವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಸೆಯಿಂದ ನಾನು ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ರಾಜನು ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಪರ್ವತನೂ, ಆ ಕನ್ಯೆಯಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು, ಅಕೆಯನ್ನು ತನಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ರಾಜನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ, ಯಾರನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಾರದೆ, ನಾಳೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ

ರುವನು. ಆ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿಯು ಪರ್ಮತನನ್ನು
ವರಿಸದಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ!

ವಿಷ್ಣು — (ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ) ಆಹಾ! ನಾರದಾ! ಇದೇನು? ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಂಭಾದ್ಯಪ್ನರಸ್ತ್ರೀಯರ ಗಾನನರ್ತನಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗಲೂ, ಅನ್ವರ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿಸದೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಯ ಪ್ರಭಾವವು ಲೋಕಾದ್ಭುತವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ನಾರದಂ—ದೇವಾ! ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು,

ಕಂ || ಸುರರ್ಗಮೃತಮನಿವೇಡಯೋಳಂ

ಹರನಂ ವ್ಯಕಬಾಧೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವೆಡಯೋಳಂ

ಹರಿ! ನೀಂ ಧರಿಸಿದ ನಾರೀ

ಸ್ವರೂಪಮೇ ಮತ್ತಮಿಲ್ಲಿಬಂದಂತಿಕ್ಕುಂ ||

ವಿಷ್ಣು — ನಾರದಾ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಮೋಹಿಸಿದುದು ಯುಕ್ತವೇ!
ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವೇನು?

ನಾರದಂ—ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ! ನಾಳೆ ಪರ್ಮತನು ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪವ
ನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ, ಆತನ ಮುಖವು ಕಪಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಬೇ
ಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ!

ವಿಷ್ಣು — ನಾರದಾ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ!

ನಾರದಂ—ದೇವಾ! ಧನ್ಯನಾದೆನು. ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ವಂದಿಸುವೆನು
ನಾನು ಹೋಗಿಬರುವೆನು. (ಹಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವನು.)

ವಿಷ್ಣು — ದೇವಿ! ಕಾಮಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಕಾಮವು ಅಂಕುರಿಸುವಾಗಲೇ, ಕ್ರೋಧ, ದ್ವೇಷ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ,
ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಲೆಯೆತ್ತುವುವು. ಏಕದೇಹ
ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಅನೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ನಾರದಪರ್ಮತರ ಸ್ನೇಹವು

ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ನೋಡು! ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿರುವರು. ಇದೋ!
ಈಗಲೇ ಪರವತನೂ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು
ನೋಡು!

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಧ್ವನಿ)

(ಪರವತನು ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬರುವನು.)

ರಾಗ ಸುರಟಿ ತಾಳ.

ನಿರವಧಿಕರುಣಾ | ಶರನಿಧಿ ಪಾಲಿಸು | ಸರೋಜಭವನಮಿತಾ |
ಪೆರಾತ್ಪರ | ಪುರಾರಿಮುಖವಿತುತಾ ||
ಜಲರುಪಲೋಚನ | ಜಹ್ನುಸುತಾಪಿತ |
ಕಲಿಮಲಭಂಜನ | ಕರಿವರದಾ ||
ವಿಲಸಿತಮುನಿಜನ | ಮಾನಸರಂಜನ | ಮನೋಜ್ಞಗುಣಶರಣಾ ||
ನಿರಂಜನ | ವಿರೋಧಿಮದಹರಣಾ ||
ಮಂಗಳಮಹಿಮ ಶ್ರೀ | ರಂಗ ಶುಭಾಂಗ ಭು |
ಜಂಗಶಯನ ರವಿ | ಶಶಿನಯನಾ |
ಅಂಗಜಜನಕವಿ | ಹಂಗಳವರೇಣ್ಯತು | ರಂಗ ದುರಿತ ಭಂಗಾ ||
ಕೃಪಾರಸ | ರಂಜಿತಸದಶಾಂಗಾ ||

ಪರ್ವತಂ—ದೇವಾ! ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿಷ್ಣು —ಪರವತಮುನೀಂದ್ರಾ! ನೀನು ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾ
ರೋದ್ದೇಶವೇನು?

ಪರ್ವತಂ—ದೇವಾ! ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ನಾನೂ, ನಾರದನೂ, ಸಂಚಾರ
ವಶದಿಂದ ಅಂಬರೀಷರಾಜನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜ
ನ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುನಾನು ಮೋಹಿತನಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ
ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ನಾರ
ದನೂ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಆರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾ

ಧರಿಸಿದಂತಿದೆ. ರಾಜನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರದೆ, ನಾಳೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿರುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಮುಖವು, ಆಕಸ್ಮಿಕೆಗೆ ಕರಡಿಯಂತೆ ಕಾಣಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ?

ವಿಷ್ಣು — ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಅಲ್ಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವುದೊಂದು ದೊಡ್ಡದೆ ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮರೆಹೊಕ್ಕವರೊಬ್ಬರೂ ವಿಫಲಪ್ರಯತ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದು. ಆದರೆ ನಾರದನೂ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ, ಆಗ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವೆನು.

ಪರ್ವತಂ— ದೇವಾ ! ಆ ಚಿಂತೆಯು ನಿನಗೇಕೆ ? ಮೊದಲು ನಾರದನಿಗೆ ಈ ಯುಕ್ತಿಯೇ ತೋರಲಾರದು. ಆದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.

ವಿಷ್ಣು — ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ ! ಇನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿ ಬಾ !

ಪರ್ವತಂ— ಧನ್ಯೋಸ್ತು ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ !

(ಹೋಗುವನು)

ವಿಷ್ಣು — (ನಗುತ್ತ) ದೇವಿ ! ಈ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಈ ನಾರದಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಈ ಡೇರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕವನು ಮೂರನೆಯವನೊಬ್ಬನಿರುವನು. ಅದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುವುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ದೇವಾ ! ವೇದಾಂತಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲವೇ ಸರ್ವಫಲಭಾಗಿಯೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಘೂರನೆಯವನು ನೀನೇ ಆಗಿರಬಾರದೇನು ?

ವಿಷ್ಣು — ದೇವಿ ! ದೈವೇಷ್ಟಿಯಿದ್ದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು. ಈಗ ನಮಗೆ ಆ ವಿಚಾರವೇಕೆ ? (ತೆರೆಯು ಬಿಳುವುದು.)

—◆— ಪಂಚಮಾಂಕವು —◆—

ಆಸ್ಥಾನ:—ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪ.

(ಕರಡಿಯ ಮುಖದಿಂದ ನಾರದನು ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಗ - ತಾಳ.

ಆಹ ! ಭಳಿರೆ | ಭಳಿರೆ | ಯೆನ್ನ | ಸಾಹಸವಿದು ! ಜಗಕೆ | ಘನ |
ವೋಹನೆಯೊಳು | ಫಲಿಸಿತೆನ್ನ | ವೋಹವಿದೀಗೆ ||

ಕಮಲವಡನೆಯಾ | ವಿಮಲರಡನೆಯಾ |

ಪ್ರವೋ | ಡದಲಿ ವರಿಸುತ | ವಿನೋ | ಡದಲಿ ಸುಖಜನಾನೀಗ ||೧||
ದಂಡಕಮಂ | ಡಲುವ ಪಿಡಿದು | ಕಂಡೆಡೆಯಲಿ | ತಿರುಗಿ ದುಡಿದು |
ದಂಡಿಸಿ ನಿಜ | ದೇಹವಿದನು | ಫಲವದೇನು |

ಸುದತಿಮಣಿಯನು | ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಂ |

ಸದಾ | ವಿಷಯಸುಖದಲಿ | ಮುದಂ | ದಳೆದು ನಲಿವೆನಾನೀಗ ||೨||

ಆಹಾ ! ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಬಲವಿದ್ದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ ! ರ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಯುಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವೇ ಯುಕ್ತಿ ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸದೆ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ! ಈಗನಾನು ಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವ ತಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಂತ ಆ ಪರ್ಮತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ದಂತಾಯಿತು ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಆ ಶಾಭಂಗವೊಂದು ಅವಮಾನವೊಂದು ! ಇವೆರಡೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವಂತಾ

ಯಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಆ ಪರ್ಮತನು ಕಪಿಮುಖದಿಂದ-ಬಂದು ಆ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ನಾಗಬೇಕು? ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯಪಡುವಳು! ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ರಾಜದೂತರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಾ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತನಿಗುಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಅವಮಾನವೆಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಛೇ! ಛೇ! ನನಗೆಮಾತ್ರ ಈ ವಿಧವಾದ ಅವಮಾನವೇನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಗಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೇ ಹೊರತು, ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯತ್ತಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಅದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಆ ಪರ್ವತನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅವಮಾನವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದಲೇ, ಅವನಿಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವಹಾಗೆ ವಿಪರೀತಬುದ್ಧಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು! ಸ್ತ್ರೀಮೋಹದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸತಕ್ಕವರ ಬಾಳೇ ಇದು! (ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಇದೇನು? ರಾಜನು ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದ ಕಾಲವು ಆಗಲೇ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಬಂದಿತು. ಇನ್ನೂ ಪರ್ಮತನೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ! ಒಂದುವೇಳೆ ಅವನು ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪುವಹಾಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಳಂಬಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆ? (ನಕ್ಕು) ಕಪಿಮುಖಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೇನು? ಮನಸ್ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಮಾಡಲಿ! ಪಾಪ! ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಆಶೋತ್ತರದಿಂದ ಬರುವನು. ತನಗಾಗುವ ಅವಮಾನವನ್ನು ಬಲ್ಲನೆ? ಇರಲಿ! ಅವನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಈ ಸಭಾಮಂಟಪವನ್ನು ಸುತ್ತಿಬರುವೆನು.

(ಹೋಗುವನು)

(ಕಪಿಮುಖವುಳ್ಳ ಪರ್ವತನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ).

ರಾಗ ತಾಳ

ಮಯ್ಯುಭಲಾ | ನಾನೀಗಲೆ | ಜಯಿಸಿದೆನು || ಭಲ | ಭಲಾ | ನಾನೀಗಲೆ |
ಜಯಿಸಿದೆನು ನಾಂ | ಜಯಿಸಿದೆನೀಗ | ಭಲಾ | ನಾನೀಗಲೆ | ಜಯಿಸಿದೆನು ||
ಭೋಗವ ತೋರದು | ಮೂಗನು ಹಿಡಿದು |

ಯೋಗದೊಳಿದ್ದಿನ್ನೇನು ಫಲ ! ಭಲ | ಭಲಾ || ಮಯ್ಯು | ಭಲಾ || ೧ ||
ದಂಡಕಮಂಡಲು | ವೆಲ್ಲವ ಬಿಸುಟು |

ತೃಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯ | ವರಿಸುವನು | ಭಲ | ಭಲಾ ಮಯ್ಯುಭಲಾ || ೨ ||

ಲೋಕದಲ್ಲೆ ಪುರುಷನು ಎಷ್ಟು ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೇನು? ದೈವವು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದು ಹೊರತು ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗಲಾರದೆಂದು ನಿಜವೇ! ಪಾಪ! ನಾರದನು ನನಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೇನು! ದೈವವು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾದುದಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಅವಮಾನವೂ ಸಂಭವಿಸುವಂತಾಯಿತು. ದೈವಾನುಕೂಲ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಹೂಸರವನ್ನಿತ್ತಿದಂತೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೈಗೂಡುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಈಗ ನಾರದನು ತನಗುಂಟಾಗಿರುವ ವಿಕೃತಾಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಎಷ್ಟೋ ಆಶೋತ್ತರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅವನ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ನನಗೇ ಪರಿತಾಪವಾಗುವುದು. ಆದರೇನು? ಸ್ತ್ರೀವೋಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ದಯಾಪಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳೊಂದನ್ನೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೇನು? ನಾರದನು ಇನ್ನೂ ಬಾರದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? (ಅತ್ತಿತ್ತ ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಕೈತಟ್ಟಿ ನಗುತ್ತ) ಅದೋ! ಅಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯು ಈಗಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು! ಆ ಕಪಿಮುಖ

ದವನಿಗಂತೂ ಹೆಣ್ಣೆ ನಾಸೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನ ಆಶೋತ್ತರವೇನೋ ಅಪರಿಮಿತನಾಗಿರುವುದು ! ಬರೀಮಾತುಗಳಿಂದಾದರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪ್ರಾಯನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು. ಹೇಗೂ ಕಾರ್ಯವು ನಮ್ಮ ಕೈವಶವಾಗಿರುವಾಗ, ಬಾಯಿಮಾತುಗಳಿಂದಾದರೂ ಅವನು ಸಂತೋಷಪಡಲಿ ! (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಮಿತ್ರನೆ ! ಇದೇನು ಇಷ್ಟುವಿಳಂಬವಾಯಿತು ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. (ನಾರದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ನಾರದ ಪರವತರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ ಮರೆಯಾಗಿ ನಗುವರು.)

ನಾರದಂ—ಮಿತ್ರನೆ ! ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದೆನು. ಈ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪದ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಬಂದೆನು.

ಪರವತಂ—ಅದು ಹೋಗಲಿ ! ಈಗ ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಏನೇನೋ ಉಪಾಯದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗಳ ಸ್ವಯಂವರವೆಂಬ ವ್ಯಾಜವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅಜನ್ಮಸ್ನೇಹಿತರಾದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೇ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು ನೋಡು !

ನಾರದಂ—ಇದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅದೃಷ್ಟಪರೀಕ್ಷೆಯೇ ಹೊರತು ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇನಿರುವುದು. ಈಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅದೃಷ್ಟವು ಮೇಲೆಂಬುದು ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ತಿಳಿದುಹೋಗುವುದು.

ಪರವತಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇನ್ನೂ ಇವನಿಗೆ ಆ ಆಸೆಯು ತಪ್ಪಿದಹಾಗಿಲ್ಲ ! ಪಾಪ ! ತನ್ನ ಮುಖವು ತನಗೆ ಕಾಣುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಇವನು ಹೀಗೆ ಆಶೋತ್ತರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆ ? (ಪ್ರಕಾಶಂ) ನಾರದಾ ! ನನಗಿಂತಲೂ ನೀನು ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಯೆಂಬುದು, ಈಗ ನಿನ್ನ ಮುಖಲಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಲೋಕವೋಹಕವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಮುಖಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ

ಡಿಡಕೂಡಲೆ, ಆ ರಾಜಕನ್ಯೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂ
ದೇಹವಿಲ್ಲ! ಇದು ಅಸೂಯೆಯ ಮಾತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ! ನಿಜ
ವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

ನಾರದಂ— (ನಗುತ್ತ ಸ್ವಗತಂ). ಮನುಷ್ಯರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದು ದನ್ನೇ
ಬಾಯಿಂದಾದುವರೆಂಬುದು ನಿಜ! ಇವನು ಅಸೂಯೆಯಿಂ
ದಲ್ಲೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುವಹಾಗಿದೆ. ಇರಲಿ! (ಪ್ರಕಾಶಂ)
ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮಿತ್ರಸ್ನೇಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ತೋರುವು
ದೇನೋ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನಮುಂದೆ ನಾನಲ್ಲ !
ಈಗ ನಿನ್ನಮುಖವು ಎಂತವವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಾದರೂ ಆಕರ್ಷಿ
ಸುವಂತಿರುವುದು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ರಾಜಾಧಿರಾಜ ! ಪರಾಕ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ !

ನಾರದಂ—ಓಹೋ! ರಾಜನು ಬರುತ್ತಿರುವಹಾಗಿದೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ರೀವಿಯಿಂದ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಕುಳಿರುವರು.)

(ರಾಜನು ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ಕರೆತರುವನು.)

ರಾಜಂ—(ಮಗಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು) ಕುಮಾರೀ ! ನಾವು
ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲದವರಾಗಿದ್ದರೂ, ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪತ್ನಿಯೆನಿಸಿ
ಕೊಂಡು, ಉತ್ತಮವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲವನ್ನು ಸೇರತಕ್ಕ ಭಾ
ಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿರುವೆ! ಮಹಾಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನಾ
ರದಪರವಶರಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತ
ರಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವರು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾ
ತ್ಮರಾದುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರದೆ, ನಾ
ನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಈ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವೆನು.
ಆದುದರಿಂದ :—

ಕಾಂಭೋಜಿ ರಾಗ. ರೂಪಕ ತಾಲ.

ಕೇಳು ಕೇಳೆಲೆ | ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ | ಕೇಳು ಗುಣಮಣಿ||

ನೀಲನೀರದೆ | ವೇಣಿ ಪಂಕಜ| ಪಾಣೀ | ಕೋಮಲ | ವಾಣಿ|ರಮಣಿ|

ಮೌನಿಗ|ಳೀರ್ದರು|ಮಾನಿತಶೀಲರು|ನಿನ್ನನು| ಮೋಹಿಸಿಬಂದಿಹರು |

ಮಾನಿನೀಮಣಿ | ಯುವರೋಳೋರ್ವನ | ಸಾನು| ರಾಗ|ದಿಂದ|ವರಿಸು||

ಮುನ್ನ ಚ್ಯವನ | ಮುನಿಯನೊಲಿದ | ಕಸ್ಯೆ ಸುಕ|ನ್ಯೆಯತೆರದಿ |

ಸನ್ನತಾಂಗಿ | ಸಕಲಭಾಗ್ಯಸಂ | ಪನ್ನೆ | ಯಾಗಿ | ಬಾಳು|ನೀಸು ||

ಕುಮಾರೀ ! ಇದೋ ! ಈ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, ಇಬ್ಬರುಮುನಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ, ಯಾರ ಸೌಂದರ್ಯವು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವುದೋ, ಅವರ ಕೊರಲಿಗೆ ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನಿಕ್ಕು ! ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವರು ! ಇಬ್ಬರೂ ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮರು.

ಶ್ರೀಮತಿ—ಜನಕಾ ! ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾಧೀನಳಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆನು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮಧರ್ಮವಾವುದುಂಟು? ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿವೇಚನಪರನಾದ ನೀನು, ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತೆಯಿಂದ ನೋಯಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಹಿಂತೆಗೆಯುವೆನೆ? ಇದರಮೇಲೆ ಹರಿಭಕ್ತೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ನನಗೆ, ಅಂತಹಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮರ ಪಾದಾಶ್ರಯವು ಲಭಿಸುವುದಾದರೆ ಇದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಿಶೇಷವಲ್ಲವೇ ? ಎಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡು? (ಎಂದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಾರದಪರ್ವತರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ.)

ಶ್ರೀಮತಿ—ಜನಕಾ ! ರಕ್ಷಿಸು ! ರಕ್ಷಿಸು ! (ಎಂದು ತಂದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ರಾಜಂ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ) ಕುಮಾರೀ! ಏನಿದು? ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹೀಗೆ ಗೇಕೆ ಹೆದರುವೆ?

ಶ್ರೀಮತಿ—ಜನಕಾ! ಅದೋ! ನಮ್ಮ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಡುಮೃಗಗಳು ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವುವು.

ರಾಜಂ — ಎಲ್ಲಿ! ಎಲ್ಲಿ!

ಶ್ರೀಮತಿ—(ರಾಜನನ್ನು ಕರೆತಂದು ತೋರಿಸುವಳು.)

ರಾಜಂ —(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿ)ಆಹಾ! ಏನಿದು! ಈ ಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವು? (ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ)ಇವು ಸಜವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೃಗಗಳಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ಮುಖವು ಹೊರತು, ಕೈ, ಕಾಲು, ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯಾಕೃತಿಯಿಂದಿರುವುವು. ಈ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮಾಯಾವಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರೇನಾದರೂ ಹೀಗೆ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆ? ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪುಷ್ಪ ಚಕ್ರವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವಾಗ, ರಾಕ್ಷಸರು ಇಷ್ಟು ಸರ್ಭಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೆಂದರೇನು? ನಮ್ಮ ಪುರದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆ ಸುದರ್ಶನದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರು ದಗ್ಧರಾಗಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಇದು ದೇವತೆಗಳ ತಂತ್ರವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಯಾವದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ! ಅವರೇಕೆ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುವರು! ಒಂದುವೇಳೆ ನಾರದಪರ್ವತರೇ ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೆ? ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲ! ಇವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ನೋಡುವೆನು ಅವರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವಾದರೂ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಎಲೈ! ವಿಲಕ್ಷಣರೂಪದಿಂದ ಭದ್ರಾಸನವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತಿರುವ ನೀವು ಯಾರು!

ನಾರದಂ—(ಸ್ವಗತಂ)ಓಹೋ!ರಾಜನು ಈ ಕಪಿಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಹೀಗೆ ಕಳವಳಿ

ಸುವ್ರದು ಯುಕ್ತವೆ! ಅಯ್ಯೋಪಾಪ! ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅವನೇನುಬಲ್ಲನು? ಇರಲಿ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜನು ಪರ್ವತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿಸುವೆನು (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಸಂದೇಹಿಸಬೇಡ! ಇವನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಪರ್ವತನು! ನಾನು ನಾರದನೆಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ ?

ಪರ್ವತಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಅಯ್ಯೋ! ಈ ನಾರದನು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಿರುವ ಸಂದೇಹವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ಪರ್ವತನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಈತನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಿರುವ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮಹಾರಾಜನೆ! ಸಂದೇಹಿಸಬೇಡ! ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ ? ಇವನೇ ನಾರದನು. ನೆನ್ನೆ ನೀನು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆವು.

ರಾಜಂ —(ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು ! ಇವರೇ ನಾರದಪರ್ವತರೆ! ಹಾಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ! ಆ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸೆಲ್ಲಿ! ಈ ಘೋರರೂಪವೆಲ್ಲಿ! ಅದರೆ ಕಂಠಸ್ವರವು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇರುವುದು! ಅನಾರದ ಪರ್ವತರೇ ಈ ವೇಷದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆ! ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ.

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವೆ ?

ಪರ್ವತಂ—ರಾಜಾ ! ನಿನ್ನ ಸಂದೇಹಕಾರಣವೇನು ? ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬಾರದೆ ?

ರಾಜಂ —(ಸ್ವಗತಂ) ಆಹಾ ! ! ಇವನಾದರೂ ಆತುರಪಡಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಂದೇಹಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರವರಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ದೋಷವನ್ನೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದರೆ,

ಎಂತವರಿಗಾದರೂ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವುದು. ಕುರೂಪಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಮುಂದೆ ಕುರೂಪಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವು. ಇವರೇ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ ನಾರದಪರ್ವತರಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವರ ದೋಷವನ್ನೆತ್ತಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದ ಸ್ವಯಂವರಕಾಲವು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು. ಇದುವರೆಗೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಾರದಿರುವರೆ ? ಇವರೇ ನಾರದಪರ್ವತರಾಗಿರಬೇಕು! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಬಂದಿರುವರು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾನು ನನ್ನ ಮುದ್ದುಮಗಳನ್ನು ಕರೆದು, ಈ ಕುರೂಪಿಗಳ ಕೊರಲಿಗೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಂತೆ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಿ!

ನಾರದಂ—(ಕೋಪದಿಂದ ನೆಲವನ್ನೊದೆಯುತ್ತ) ಅಂಬರೀಷಾ! ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿದೆಯೇನು ?

ಪರ್ವತಂ—ರಾಜಾ! ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನವಮಾನಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನೆತ್ತಿರುವಂತಿದೆ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ, ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾದರೆ ನಡೆಸು! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೋ! ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಕೋಪದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವನು.)

ರಾಜಂ— (ಭಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ! ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪುವವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಖಲಕ್ಷಣವೂ ಮೊದಲಿನಂತಿಲ್ಲದೆ ಈಗ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಾನು ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಮಾಯಾವಿಗಳು ನನ್ನ ಮಗಳಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಾನು ನಾರದಪರ್ವತರಿಗೆ ಮಾತಿದ ವಾಗ್ದಾನವು ಸುಳ್ಳಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗದೋಷಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತಿರುವೆನು.

ನಾರದಂ—ಏನು ! ನಾನು ನಾರದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಸಂದೇಹ
ವೇನು ? ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಈತನ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಸಂದೇಹಿಸಬೇಡ ! ಇವನೇ ಪರ್ವತನು.

ಪರ್ವತಂ—ರಾಜಾ ! ಸಂದೇಹಿಸಬೇಡ ! ಈತನೇ ನಾರದನು. ನನ್ನ ಮಾತ
ನ್ನು ನಂಬು ! ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆ !

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು. (ಶ್ರೀಮತಿಯ ಕೈಯನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಾಂತಿಕಂ) ಕುಮಾರೀ !
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಇವರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿಯ
ಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಂತೆ ನಾರದಪರ್ವತರಿಬ್ಬರೂ,
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವುವು. ಕಂಠಸ್ವರವೂ ಅವರಂತೆಯೇ
ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಆ ನಾರದಪರ್ವತರೇ ನಮ್ಮ ಮನೋ
ದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ,
ಹೀಗೆ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಾವು ಇವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ
ಮೇಲೆ, ಇವರೇ ನಾರದಪರ್ವತರಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬ್ರಾ
ಹ್ಮಣಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವೆವು. ಅಡಿದ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದ
ಮಹಾದೋಷಕ್ಕೂ ನಾನು ಗುರಿಯಾಗುವೆನು. ಹಾಗೆಲ್ಲದೆ ಈ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೊರಲಿಗೆ ಸ್ವಯಂವರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕ
ಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯು
ಹೊರಡದಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ! ಈ ಉಭಯ
ಸಂಕಟದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕ ಭಾರವು ನಿನ್ನದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ—ಜನಕಾ ! ಭಗವನ್ನಾಯೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಜನರು ಆ
ಮಾಯೆಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾ
ದ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ತೀರದು ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ
ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು ? ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ನೀನು ಸತ್ಯ

ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವುದು ನನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ ! ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮವೇ ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮವು ! ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ! ಆದರೆ ಜನಕಾ ! ಆ ಎರಡುರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವ ರೂಪವನ್ನೂ ವೋಹಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ ! ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತ್ರೀಹರಿಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈಮಾಲೆಯನ್ನು ಎಸೆದುಬಿಡುವೆನು. ಅದು ದೈವವಶದಿಂದ ಯಾರ ಕಂಠದಲ್ಲಿಬಿದ್ದರೆ ಅವನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಲಿ ! ಅವನು ಎಂತವನಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಅವಳ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ, ಅಲ್ಪಾಯುಸ್ಸುಳ್ಳ ಪತಿಯೇ ಯಮಸಾಶದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿರಜೀವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅದರಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯಶೇಷವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಆ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ, ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೇ ಲೋಕೋತ್ತರಗುಣವುಳ್ಳ ಪತಿಯಾಗಲಿ ! ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡು ! (ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯನ್ನಿತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಳು.)

ರಾಗ. ಭೂಪಾಳಿ. ತಾಳ.

ಹರಿಹರಿ ಪೊರೆಯೆನ್ನೆ | ಪರಮಕೃಪಾಕರ | ಶರಣಾರ್ತಿಹರಣ ಶ್ರೀಶಾರೇ ||
 ಮುನಿಗಳೀರ್ವರುಮೆನ್ನೆ | ಮನವ ಪರೀಕ್ಷಿಸ | ಲನುವಗೆಯ್ದಿಹರೊ ನಾ |
 ವನಜಾಕ್ಷೆ ನಿನ್ನಯ | ಘನಲೀಲೆಯೋ ಇದು | ನರಿಯೇ
 ದನುಜರ ಮಾಯೆಯೋ | ಎನೆಗಿದೆ ವಿಧಿಯೋ ಹಾ || ೧ ||
 ಪರಮಪುರುಷ ನಿನ್ನ | ಚರಣಕರ್ಪಿತವೆಂದು | ವರಣಮಾಲೆಯನಿಡುನಿಡುವೆ ||
 ಸರವಿದು ಯಾವನ | ಕೊರಲೊಳು ಬಿಟ್ಟುಡೊ | ವರನವನೆಂದು ನಾಂ |
 ಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂ ಭಜಿಸೆ || ೨ ||

ಓ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾ ! ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ನೀನೇ ಸಕಲಜೀವಾತ್ಮಕನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯು ಯಾರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಿಳುವುದೋ, ಅವನು

ನಿನ್ನಂತೆ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ, ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಲಿ! ನಿನ್ನ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಆವನು ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಲಿ! ದೇವಾ! ಈ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯು ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಿತವು! (ಎಂದೆಸೆಯುವಳು.)

(ಮಾಲೆಯು ಅದೃಶ್ಯವಾಗುವುದು. ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ತರುಣ ನೊಬ್ಬನು ಅದೇ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ವಿಮಾನದಿಂದ ಹಿಳಿದು ಬಂದು, ಶ್ರೀಮತಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಎಲೆ ಭದ್ರೆ! ಇದೋ! ನೀನು ಹಾಕಿದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯು ನನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು! ನೀನು ನನ್ನ ಪತ್ನಿ! ಬಾ ಹೋಗುವೆವು! (ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿಸಿ, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.) ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. (ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು.)

ರಾಜಂ — (ದುಃಖಾಶ್ಚ ರ್ಪದಿಂದ) ಆಹಾ! ಏನೀವಿಪರೀತವು! ಕುಮಾರೀ! ಕುಮಾರೀ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ! (ನಾರದಪರ್ಮತರಿಬ್ಬರೂ ಕೋಪದಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ದುರದುರನೆ ನೋಡುತ್ತ ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತಿರುವರು.)

ನಾರದಂ—ಎಲೆ ರಾಜಾಧಮಾ! ಈ ಇಂದ್ರಜಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ಕಾಲಹರಣಮಾಡಿದೆ ಯಲ್ಲವೆ?

ಪರ್ವತಂ—ಮಿತ್ರನೆ! ಇವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಿಂದು ಕರೆಸಿ, ನಾವು ಬಂದಮೇಲೆ, ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸುವನೆವೆಂದಿಂದ ಕಾಲ ಹರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಿತು, ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಅಪಹರಿಸಿದಂತೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ನಟಿಸುವನು ನೋಡು!

ರಾಜಂ — (ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಪೂಜ್ಯರೆ! ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ! ನಾನು ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣೆನು.

ನಾರದಂ—ಎಲೆಲಿ! ನೃಪಾಧಮಾ! ಈ ತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ
ನು. ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರು!

ರಾಜಂ —ಪೂಜ್ಯರೆ! ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿ
ಮಾಡಬಾರದು! ತಾವು ಹೀಗೆ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಬಂದುದನ್ನೂ,
ನನ್ನ ಕುಮಾರಿಯು ಅದೃಶ್ಯವಾದುದನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ತಾವೇ
ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕವಿಧದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಹಾಗಿದೆ! ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ
ಯೂ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ನನ್ನ ಕು
ಮಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ರಾಗ.

ತಾಳ.

ಎಲೆಲೇ | ದುರುಳಾ | ಸಾಕೇನಟನವು | ಬಲ್ಲೆ ನಿನ್ನಾಟವನು |
ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಡಿಗಳನು | ಸೊಲ್ಲ ಮುರಿಯುವೆ ನಾನು |
ಬುಲನೆ ನಮ್ಮನು | ಲಲ್ಲೆಮಾತಿನಲಿ | ವಂಚಿಚೆಯಲ | ನೀನು || ೧ ||
ಛೇ ಛೇ | ಮೂರ್ಖಾ | ಯಾರೆಂದರಿಯುವೆ | ರಾರದನಲ್ಲವೆ ನಾನು |
ತೋರುವೆನೆಯ ತಪದ | ಸಾರವನೆಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ | ಕ್ರೂರನೆ ನಿನ್ನಯ |
ಮೀರಿದ ಗರ್ವಕೆ | ಫಲವನು ನೋಡೀಗ || ೨ || ಛೇ | ಛೇ | ಮೂರ್ಖಾ ||

ಪರ್ವತಂ—ಮಿತ್ರನೆ! ಕಪಟಿಯಾದ ಇವನ ವಂಚನೆಗೆ ಈಗಲೇ ನಾವು
ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ —ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಶ್ರಮವೇಕೆ? ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮಂ
ತವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಕ್ಷಣವೇ ನನ್ನ
ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರವೇ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಸಹಸ್ರ
ಭಾಗವಾಗಿ ಭೇದಿಸುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ವಿಷ್ಣು
ಚಕ್ರವೇ ತಮ್ಮ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ! ಪೂ
ಜ್ಯರೆ! ಈಗಲೂ ಹೇಳುವೆನು. ನಿಜವಾಗಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ!
ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಕಾಲಹರಣ
ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕನಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಪಟ

ವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ನಿಮಗಾಗಿಯೇ ಈ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನೇ ಪಡಿಸಿರುವಾಗಲೂ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಬಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆನು? ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಯಾರೋ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದುದಲ್ಲದೆ, ನಿಮ್ಮ ಕೋಪಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾದೆನು.

ನಾರದಂ—ಎಲೆ ವಾಚಾಲಕಾ ! ಇರಲಿ ! ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡು !

ಕಂ|| ಮದುನೆಯನೆವದಿಂದೆಮ್ಮಂ

ಮುದವೇರಿಸಿ ಸುತೆಯ ತೋರಿ ವಂಜಿಪೆಯಲ! ನೀಂ |

ಇದೊ!ನೋಡೆನ್ನ ಪದಾಂಗು

ಷ್ಠದೆ ನೃಜಿಪೆಂ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೊಂದಂ.

(ಕಾಲಿಂದ ಸೆಲವನ್ನು ಗುಡ್ಡದೊಡನೆ ಭಯಂಕರರೂಪವುಳ್ಳ ದೇವತೆಯು ಸೆಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು)

ದೇವತೆ—(ನಾರದನಿಗೆ ತಲೆಬಗ್ಗಿ) ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ನನ್ನಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನು ?

ನಾರದಂ—ಎಲೆ ಮಾಯೆ ! ಈ ರಾಜನು ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಿರುವನು.

ಇವನ ಸೇನಾಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಇವನನ್ನು ಬಂಧಿಸು!

ದೇವತೆ—ಮಹರ್ಷೀ ! ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ ! ಇದೋ !

ರಾಗ. ಹಂಸಧ್ವನಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಇದೊ | ವೋಗುವೆ | ಮದಿಸಿದ ರಾಜನ | ಮದವುಡುಗಸ || ಲಿದೊ! ವೋಗುವೆ|| ಅ||

ವಿಧವಿಧದೀ | ಸದೆದವನಾ | ಪದಕೆರಗಿಸ || ಲಿದೊ! ವೋಗುವೆ ||

ಉಗ್ರಕರಾಯುಧದಿಂದ | ಮುಗ್ಗುವ ರಿಪುಭಟವೃಂದ |

ದೊಗ್ಗನು | ನೆಗ್ಗಿ ಮ | ಹೋಗ್ರ | ರಣಾಗ್ರದೆ |

ಬಗೆಬಗೆಮಾಯೆಯ | ಮಿಗೆ ತೋರಿಸ | ಲಿದೊ! ವೋಗುವೆ || ೦ ||

ಫಡಫಡ ರಿವುಗಳನೀಗೆ | ಕಡಿಕಡಿ ದೊಟ್ಟುತೆ ಬೀಗೆ |
ಘಡಿಘಡಿಸುತೆ ಧರೆ | ಗಡಗಡನಡುಗುವೊ |
ಲೋಡನೊಡ | ನಡಿಯಿಡು | ತಲಿ ಬೇಗದಿ || ನಿದೋ! ಪೋಗುವೆ ||

(ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ರಾಜನಮೇಲೆ ಬಿಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವಳು. ಚಕ್ರಾ
ಯುಧವು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುವುದು. ಮಾಯೆಯು ಚಕ್ರ
ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಹೆದರಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಓಡಿಬಂದು) ಮಹರ್ಷಿ! ರಕ್ಷಿಸು!
ಯಾವುದೋ ಅದ್ಭುತತೇಜಸ್ಸು ನನ್ನನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ
ಬರುವುದು. (ನಾರದನನ್ನು ಮರೆಹುಗುವಳು.)

ನಾರದಂ—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ)ಓಹೋ! ಇದು ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರದ ತೇಜಸ್ಸು!
ಇದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ದಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ! ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! ಪರ್ವ
ತಾ! ಈಗ ಮಾಡುವುದೇನು!

ಪರ್ವತಂ—ಮಾಡುವುದೇನು? ನಾವು ನಿರ್ಭಯವಾದ ವಿರಕ್ತಿಮಾರ್ಗ
ದಿಂದ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಕಾಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಮೇಲೆ, ಅದರಿಂ
ದುಂಟಾಗುವ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೇಲ್ಲಾ ಗುರಿಯಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಸ್ವಯಂ
ಕೃತಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಫಲವು ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ಅಶಾಭಂಗ
ವೊಂದು! ಅವಮಾನವೊಂದು! ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಕರವಾದ
ಈ ಅನರ್ಥವೂ ಬಂದೊದಗಿತು.

ನಾರದಂ—ರಾಜನು ನಿಜವಾಗಿ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ವಿಷ್ಣು
ಚಕ್ರವು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
ಬೇರೆಯಾರೋ ಮಾಯಾವಿಗಳಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದಿರಬೇಕು.

ಪರ್ವತಂ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ನಾವು ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣಾಗತರಾಗು
ವುದು ಮೇಲೆಂದು ತೋರುವುದು.

ನಾರದಂ—ನಿಜ! ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆವು.

(ನಾರದಪರ್ಮತರೂ, ಮಾಯೆಯೂ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಲ್ಲುವರು.)

ನಾರದಂ—ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಾವು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ
ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಚಕ್ರತಾಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

(ಎಂದು ಕಾಲಮೇಲೆ ಬಿಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.)

(ಅವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದೆತ್ತಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಸರ್ವಲೋಕಪೂಜಿತರಾದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವಕನಾದ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಬೇಡಿ!

ರಾಜಂ — ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಈ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಧೀನನೇಹೋರತು ಇದು ನನ್ನ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ಹೋರತು, ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲ ! ಅದರೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ, ನೀವು ಈ ಆಪಾಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಂತೆ, ನಾನೇ ನಿಮಗಾಗಿ ಅಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು)

ರಾಗ. ತಾಳ.

ದೇವದೇವ | ದಯಾನಿಧೇ | ಸುಜನಪಾಲ | ಶ್ರೀನಿಧೇ |
 ಶಾನನಾತ್ಮ | ವೈಭವಾ | ಶಾಲಿಸ್ಯ ಕೃ | ಪಾರ್ಣವಾ ||
 ಕನ್ಯೆಯನ್ನು | ನಾನಗಲಿ | ಖಿನ್ನ ಮಾನಸನಾಗಿರೆ |
 ಮಾನ್ಯರಾದ | ಮಾನಿವರಗ | ಕೋಪಕೇಡಾದನೇ ||
 ದೀನಬಂಧೋ | ದಯಾಸಿಂಧೋ | ಧಾನವಾರಿ | ಶ್ರೀಪರೇ |
 ಮಾನದಿಂದ | ಶಾಲಿಸನ್ನ | ದೀನನಾಗಿಬೇಡುವೆ ||

(ತೆರೆಯು, ಒಡೆಯುವುದು. ಶ್ರೀಮತಿಯೊಡನೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ)

ವಿಷ್ಣು — ಭಕ್ತೋತ್ತಮಾ ! ಅಂಬರೀಷಾ ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ! ಇದೋ ! ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವಳು ನೋಡು ! ಇವಳು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ನಾನೇ ತನಗೆ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳು. ಅದರಂತೆ ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ವರಿಸಿರುವೆನು. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ !

ರಾಜಂ — ಪುರುಷೋತ್ತಮಾ ! ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗಳವಿಷಯವಾಗಿ ಯೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ

ಬಂದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ನನ್ನನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಕುಪಿತರಾಗಿರುವರು. ನೀನು ಅವರ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಈ ಚಕ್ರವು ಇವರಿಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು

ವಿಷ್ಣು—ರಾಜೇಂದ್ರಾ ಇದೋ! ಆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪಸಂಹರಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಇವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ! ಕಾಮಿಗಳು ಅನೇಕವಿಧದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದರಾಗುವರೆಂಬುದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ಸಂವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲೈ ನಾರದಪರ್ವತರೆ ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಮಮೋಹಿತರಾಗಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಂಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಿರಿ! ನೀವು ನೀವು ಕೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ವರವನ್ನು 'ಕೊಟ್ಟೆನು ಈಗನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಖವೂ ವಾನರಭಲ್ಲೂ ಕಗಳಂತೆ ವಿರೂಪವಾಗಿರುವುದು ನಿಜವು. ಅದರಿಂದಲೇ ರಾಜನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ನಾರದಂ—(ಬೆಜ್ಜರದಿಂದ) ಏನು ನನ್ನ ಮುಖವೂ ವಿರೂಪವಾಗಿರುವುದೆ ?

ಪರ್ವತಂ—ನಾನು ಕಪಿಯಹಾಗೆ ಕಾಣುವೆನೆ ?

ವಿಷ್ಣು—ಹೌದು!

ಪರ್ವತಂ—ದೇವಾ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಈ ಅವಮಾನವನ್ನು ನುಭವಿಸಿ ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ನಿನ್ನ ಚಕ್ರಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಅಗಲೇ ಹಗ್ಗರಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತಿರುಗುವುದು ಹೇಗೆ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಶಾಪವೂ ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಗೌರವಿಸುವರು ?

ವಿಷ್ಣು — ಓ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ! ಈಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೂ, ತಪಶ್ಚಕ್ತಿಗೂ ಏನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾಯೆಯು ಎಂತವರಿಗಾದರೂ ದುರತಿಕ್ರಮವು. ನಿಮ್ಮ ಯತ್ನವೇನಿದೆ ? ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು. ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಶಾಪವು ವಿಫಲವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲವೆ ? ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಶಾಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವೆನೇ ಹೊರತು, ಭಕ್ತನಾದ ಈ ಅಂಬರೀಷನ ಅಪಾಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು. ನಿಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೂ, ನಿಮ್ಮ ತಪಶ್ಚಕ್ತಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಕುಂದಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆನು.

ನಾರದಂ—ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೋಹಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ನೀನೇ ನಮಗೆ ಈ ವೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ನಾವು ಕಾಮಿಸಿದ ಕಸೈಯನ್ನ ಪಹರಿಸಿದುದರಿಂದ, ನೀನೂ ಈ ಶ್ರೀಮತಿಯೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಈ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗುವುದರಿಂದ ನೀನು ಕೆಲವು ಕಾಲದವರಿಗೆ ನಮ್ಮಂತೆ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕು. ನೀನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಈ ಶಾಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯು ತಪ್ಪಲಾರದು.

ವಿಷ್ಣು — ನಾರದಾ ! ಸಂತೋಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೆನು. ನಿನ್ನ ಶಾಪವು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿ! ಕೇಳು

ಸೀಸೆ|| ರಘುವಂಶದಲಿ ನಾನು | ರಾಮರೂಪದಿ ಪುಟ್ಟಿ |
 ಸಕಲರಾಕ್ಷಸರನ್ನು | ಸಂಹರಿಸೆನು ||
 ಜನಕಾತ್ಮಭವೆಯಾಗಿ | ಜನಿಸಿ ತೋರುವಳೀಕೆ |
 ಧರ್ಮಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಧರ್ಮಗಳನು |
 ಈ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರ | ವೆನ್ನ ಕೈಗಣೆಯಾಗಿ |
 ದಶಕಂಠಕಂಠಭೇ | ದನಗೆಯ್ದುದು !
 ನಿಖಿಲರಾಕ್ಷಸವಂಶ | ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕೆ ತಾ |
 ನೀಮಾಯ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯಾಗಿ ಬಹಳು ||
 ಗೀ|| ಸುರಮುನಿಪ ನಿನ್ನ ಶಾವೋಕ್ತಿ ಸಕಲಧರ್ಮೆಗೆ
 ಪರಮಮಂಗಳಾವಹಮಾಗಿ ತೋರಿ ಮೆರೆಗೆ |
 ವರಗುಣಾಗ್ರಣಿಯೇ ಯಂಬರೀಷನೃಪನಾ |
 ನಿರುಪಮಯಶೋರಾಶಿ ಚಿರಕಾಲಮಾಳ್ಗೆ ನೆಲನಾ ||

ಎಲ್ಲರೂ—ಹೇವಾ ! ಧನ್ಯರಾದೆವು.

ಮಂಗಳಂ

ಕ್ಷೀರಾಂಭೋಧಿ ವಿಹಾರ | ಭಕ್ತಾ | ಧಾರ ಭವಭಯತಾರಕಾ |
 ಸಾರಸಲೋಚನ | ವಾರಣವೋಚನ | ಶ್ರೀರಮಣೇ ಪರಿತೋಷಕಾ |
 ವೀರ ಧೀರ ಗಂ | ಭೀರ ಸದಾಗಮ | ಸಾರ ನಿಜಾಶ್ರಿತಪಾಲಕಾ |
 ಮಾರಜನಕ ವರ | ಕಾರಣಪೂರುಷ | ಪಾಲಿಸು ಜಗದಧಿ ನಾಯಕಾ||
 ಕ್ಷೀರಾಂಭೋಧಿ ವಿಹಾರ.

ತೆರೆಯು ಬಿಳುವುದು.

ಇದು ಪಂಚಮಾಂಕವು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ



